

PÄIVÄKODIN JA LASTENSUOJELUN YHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN EHKÄISEVÄSSÄ VAIHEESSA

Piritta Charalambous

Marjukka Laurila

Opinnäytetyö
Marraskuu 2015
Sosiaalialan koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosionomikoulutus

CHARALAMBOUS, PIRITTA & LAURILA, MARJUKKA:
Päiväkodin ja lastensuojelun yhteistyön kehittäminen ehkäisevässä vaiheessa

Opinnäytetyö 63 sivua, joista liitteitä 4 sivua
Marraskuu 2015

Opinnäytetyön keskeisenä tavoitteena oli selvittää, millaista yhteistyötä päiväkotien ja lastensuojelun välillä on ehkäisevässä vaiheessa ja miksi ja miten yhteistyötä tulisi kehittää. Opinnäytetyön teoreettisen viitekehyksen muodostivat ehkäisevä työ, päiväkotitoimi ja monialainen yhteistyö. Uudistunut sosiaalihuoltolaki on myös huomioitu tutkimusta tehtäessä. Opinnäytetyön tilaaja oli Nokian kaupunki, joka haluaa kehittää poikkihallinnollista verkostoyhteistyötä.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena, jossa kohderyhmänä olivat Nokian päiväkotien varhaiskasvatuksen työntekijät. Tutkimus toteutettiin sähköisenä kyselylomaketestinä, ja se lähetettiin 20 päiväkodille, joista 10 työntekijää vastasi kyselyyn. Kyselylomake sisälsi sekä avoimia että monivalintakysymyksiä. Vastausten käsittelyyn käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia.

Tutkimukseen osallistuneet kokivat yhteistyötä olevan ehkäisevässä vaiheessa päiväkodin ja lastensuojelun välillä vaihtelevasti. Yhteistyö toteutui parhaiten päiväkodissa, jossa toimi varhaiskasvatuksen perhetyöntekijä. Varhaiskasvatuksen työntekijät kokivat, että parantamalla yhteistyötä ehkäisevässä vaiheessa voitaisiin estää ongelmien kasvaminen perheissä ja oman työn kuormittavuus pieneneisi. Ehkäisevän lastensuojelun työnkuvan saattaminen perheiden tietoisuuteen nähtiin hyvin tärkeänä luottamuksen rakentumiselle. Vastaajien mukaan päiväkodin ja lastensuojelun välisessä tiedonkulussa oli kehitettävää.

Hyvän yhteistyön luominen ei vaadi suuria muutoksia. Päiväkodeissa yhteistyötä voitaisiin tehdä esimerkiksi perhetyöntekijän kanssa, jolloin vanhempien olisi helppo hyväksyä perhetyöntekijä varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluihin, koska hän olisi heille tuttu. Vaikuttaa siltä, että moni vanhempi tarvitsee tukea kasvatuksellisiin haasteisiin. Tuen tarjoaminen kasvattaisi hetkellisesti kunnan menoeriä, mutta todennäköisesti hyvällä yhteistyöllä päiväkodin ja lastensuojelun välillä päästäisiin hyviin tuloksiin perhe- ja työntekijähyvinvoinnissa ja voitaisiin ennaltaehkäistä syrjäytymistä.

ehkäisevä työ, lastensuojelu, monialainen yhteistyö, päiväkotitoimi

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

CHARALAMBOUS, PIRITTA & LAURILA, MARJUKKA

The development of cooperation between kindergartens and child protective services in the preventive phase

Bachelor's thesis 63 pages, appendices 4 pages
November 2015

The main purpose of the thesis was to clarify what kind of cooperation there is between kindergartens and child protection services in the prevention phase and why and how this cooperation should be developed. Preventive social work, kindergarten and multiprofessional cooperation created the basis for the theory of this thesis. The renewed social service law was also taken into account in the study. The commissioner of the thesis was the city of Nokia that wants to develop cross-functional net cooperation.

The data in this qualitative study were collected by sending an electronic questionnaire to 20 kindergartens, from which 10 employees specialized in early childhood education answered. The questionnaire included open-ended questions and multiple-choice questions. The data were content-analyzed.

The participants of the study experienced that there was varying cooperation in the prevention phase between kindergartens and child protection. This cooperation was best realized in kindergartens which employed a family worker who had specialized in early childhood education. The employees felt that by better cooperation between the participating levels, they could prevent the cumulation of problems in families and also the workload of the employees would thus get smaller. It was considered important to inform the families about the job description of preventive child protection services and thus improve issues of trust between the families and the service. The participants of the study experienced that the transfer of information should be developed.

Great changes are not needed in order to create good cooperation. Kindergarten cooperation could be handled with the help of a family worker. Therefore it would also be easier for families to accept a familiar family worker in the early childhood education forum. It seems many parents need support with educational challenges. By investing in cooperation might cause more expenditures to the municipality but most probably it would create good results in family and employee welfare and also prevent exclusion.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	7
2	OPINNÄYTETYÖN TAUSTAT JA TUTIMUSTEHTÄVÄ.....	9
2.1	Näkökulman valitseminen ja aiheen rajaaminen	9
2.2	Tutkimusalue ja yhteistyöorganisaatio	11
2.3	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset.....	12
3	EHKÄISEVÄ LASTENSUOJELU JA YHTEISTYÖ PÄIVÄKODIN KANSSA.....	14
3.1	Ehkäisevä työ lastensuojelun keskiössä.....	14
3.2	Päiväkotiki osana ehkäisevää lastensuojelua	16
3.3	Päiväkodin ja lastensuojelun monialainen yhteistyö	17
3.4	Viitekehyskuvio	20
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	21
4.1	Laadullinen ja määrällinen tutkimus.....	21
4.2	Tutkimuksen toteutus ja kohderyhmä.....	22
4.3	Aineiston analyysi.....	26
5	TUTKIMUSTULOKSET, YHTEISTYÖN NYKYTILA JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET	27
5.1	Työntekijöiden tietous uudesta sosiaalihuoltolaista	27
5.2	Päiväkodin tehtävät ehkäisevässä lastensuojelussa	29
5.3	Päiväkodin ja lastensuojelun nykyhetken yhteistyön toteutuminen	31
5.3.1	Yhteistyön nykytila	31
5.3.2	Haasteet yhteistyölle	33
5.4	Päiväkodin ja lastensuojelun yhteistyön kehittäminen	34
5.4.1	Toivottu yhteistyö	35
5.4.2	Yhteistyön kehittämisen vaikutukset	37
5.4.3	Yhteistyön vaikutukset kasvatuskumppanuuteen	38
5.4.4	Miten yhteistyötä tulisi kehittää	39
5.5	Johtopäätökset.....	40
6	YHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN JA VAIKUTUKSET PÄIVÄKODISSA TEHTÄVÄÄN TYÖHÖN	45
7	POHDINTA.....	51
7.1	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	51
7.2	Tutkimustulosten hyödyntäminen ja jatkotutkimusaiheet	54
7.3	Opinnäytetyöprosessi ja oma oppiminen	55
	LÄHTEET	57
	LIITTEET	60
	Liite 1. Tutkimuslupa	60

Liite 2. Saatekirje	61
Liite 3. Kyselylomake	62

LYHENTEET JA TERMIT

LS	Lastensuojelu
PK	Päiväkoti
SOSTT	Sosiaalityöntekijä
SOSTYÖ	Sosiaalityö
VASU-PALAVERI	Varhaiskasvatussuunnitelma-palaveri

1 JOHDANTO

"Monen pienen huolen suureneminen voitaisiin estää. Voitaisiin ehkä välttää lastensuojeluilmoituksen tekemistä jos tukea olisi saatu jo ehkäisevässä vaiheessa."

Tämä Nokian päiväkodin työntekijän ilmaisema ajatus kiteyttää hyvin sen, millaisena voidaan kokea päiväkodin ja lastensuojelun välisen yhteistyön mahdollisuudet. Mielestämme aihe on tärkeä. Usein lastensuojelu aiheuttaa perheille negatiivisia tunteita, vaikka lastensuojelun tärkeimpänä tavoitteena on turvata lapselle hyvät kasvuolot, ja lapsen ja perheen oikeudet.

Opinnäytetyömme aihe on päiväkodin ja lastensuojelun yhteistyön kehittäminen ehkäisevässä vaiheessa. Kiinnostuimme aiheesta, kun teimme keväällä 2014 harjoittelun päiväkotiin. Harjoitteluiden aikana ilmeni, että joistakin päiväkodeista tehdään vähän lastensuojeluilmoituksia ja että siihen on erilaisia syitä miksi ilmoituksen tekemiseen on suuri kynnys. Uskomme, että tiivis yhteistyö eri tahojen välillä parantaa lapsen ja perheen tilannetta, kun siihen osataan puuttua varhaisessa vaiheessa ja oikealla tavalla.

Ehkäisevä lastensuojelu on isossa osassa opinnäytetyömme teoriaosuutta, koska lapsen ja perheiden ongelmiin tulisi puuttua jo varhaisessa vaiheessa panostaen varhaiseen tukeen ja avohuoltoon. Erityistä tukea tulisi tarjota perheille jo ennen kuin mahdollinen lastensuojelun asiakkuus on ajankohtainen. Mediassakin puhutaan siitä, miten perheet eivät saa tukea ajoissa, mikä vaikuttaa lastensuojeluilmoitusten kasvuun. Päivähoito on osaltaan ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä ja voi toimia perheelle avohuollon tukitoimena. Siksi käsittelemme opinnäytetyömme teoriaosuuksessa myös päiväkodin perustehtävää ja kasvatuskumppanuutta.

Uudistuneessa sosiaalihuoltolaissa painotetaan varhaista puuttumista ja tehokasta tukea. Uudistuksen uskotaan vaikuttavan siihen, että lastensuojeluilmoitusten määrä vähenee. Uskomme, että uudistus vaikuttaa lastensuojelun ja päiväkodin väliseen yhteistyöhön, joten halusimme tutkia myös sitä, kuinka tietoisia varhaiskasvatuksen ammattilaiset ovat uudistuksesta. Koemme, että aiheemme on myös siksi ajankohtainen.

Aiheesta on tehty aiempia opinnäytetöitä, joissa on tutkittu, mitä päiväkodin ja lastensuojelun henkilökunta toivoisivat yhteistyöltä. Aiemmissa opinnäytetöissä on keskitytty tutkimaan epäkohtia ja kehittämiskohteita päiväkodin ja lastensuojelun yhteistyössä. Tutkimuksissa on keskitytty siis yhteistyöhön huolen heräämisen jälkeen. Opinnäytetyösämme haluamme tutkia ja tuoda näkyväksi lastensuojelun ja päiväkodin yhteistyön tärkeyttä ehkäisevässä vaiheessa. Uskomme, että varhainen puuttuminen, tiivis yhteistyö ja laadukas varhaiskasvatus ennaltaehkäisevät syrjäytymistä ja lasten huono-osaisuutta.

Tutkimus toteutettiin kyselylomaketutkimuksena, joka lähetettiin Nokian päiväkoteihin sähköisessä muodossa. Tavoitteena oli kartoittaa päiväkodin tehtävää ehkäisevän lastensuojelupalveluiden tuottajana ja päiväkodin ja lastensuojelun yhteistyön nykyhetkeä. Oli mielenkiintoista tutkia, miten yhteistyötä voisi kehittää ehkäisevässä vaiheessa. Kartoitimme miten hyvä yhteistyö voisi tukea työntekijöiden työtä ja perheen kanssa toteutuvaa kasvatuskumppanuutta. Kysyimme työntekijöiltä myös, mitä tietoa heillä on uudistuneesta sosiaalihuoltolaista, ja miten se vaikuttaa heidän mielestä työhön päiväkodissa.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTAT JA TUTIMUSTEHTÄVÄ

2.1 Näkökulman valitseminen ja aiheen rajaaminen

Aloitimme opinnäytetyön prosessin syksyllä 2014. Haluamme painottaa työssämme ehkäisevän lastensuojelun ja päiväkodin yhteistyön tärkeyttä, koska mielestämme päiväkodin henkilökunta tarvitsee tukea ja kokee usein riittämättömyyden ja osaamattomuuden tunteita lastensuojelullisissa asioissa. Uskomme, että palveluiden kehittyessä lastensuojelun ja päiväkodin työntekijät saavat enemmän itsevarmuutta tehdä työtään ja toimia alansa asiantuntijoina.

Lastensuojelun keskusliitto on tuottanut yhteistyön kehittämiseksi Suojele- Tue- Toimimateriaalin, joka on tarkoitettu kaikille varhaiskasvatuksen- ja lastensuojelun ammattilaisille. Materiaaliin on listattu vastuut ja velvoitteet, jotta ammattilaiset tietäisivät oman työkentän paremmin. Materiaalissa on kerrottu lastensuojelun merkitys ja siinä on vastattu päivähoiton henkilökuntaa askarruttaviin kysymyksiin, kuten siihen, mitä tapahtuu lastensuojeluilmoituksen tekemisen jälkeen. (Lastensuojelun keskusliitto 2012.) Uskomme, että materiaalin lisäksi päiväkodin henkilökunta tarvitsee myös enemmän rohkeutta toimia lastensuojelullisissa asioissa.

Päiväkodin keinoja perheiden tukemiseksi tutkittiin Pihlajan ja Junttilan (2001) päivähoitotutkimuksessa, johon osallistui 3853 päiväkotilasta. Keinoja oli vanhempien ohjaaminen lapsen perushoidollisissa asioissa tuonti- ja hakutilanteissa ja säännöllinen keskusteleminen vanhempien kanssa sovittuna ajankohtana. Osa vastaajista koki tukemistehtävän itselle liian vaikeaksi, ja sama määrä vastaajista ei ollut saanut kontaktia vanhempiin ollenkaan. (Lohi & Niiranen 2005, 67.) Päivähoitotutkimuksessa ei tullut esille monialaisen yhteistyön tärkeys lastensuojelun ja päiväkodin välillä, joten siksi halusimme tutkia erityisesti tätä osa-aluetta.

Yhteistyön toimivuutta tutkittiin Helsingissä 2011. Päivähoidon henkilökunta kertoi omia ajatuksiaan siitä, kuinka heistä tuntuu varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun puhuvan eri kieltä. Kun päivähoidossa puhutaan lapsen vakavasta oireilusta, lastensuojelussa sitä pidetään ”helppona tapauksena”. Päivähoidon ammattilaisista tuntuu, että heitä ei kuunnella ja että heidän arvioimat vakavat asiat eivät ole lastensuojelun mielestä tarpeeksi

vakavia. Lisäksi ammattilaisilla on väärinkäsityksiä työnjaosta ja siitä, mihin kenenkin tulee puuttua. (Lastensuojelun keskusliitto 2012.) Opinnäytetyössämme kartoitamme mitä lastensuojelun ja päiväkodin ammattilaiset itse ajattelevat yhteistyöstä Nokialla. Haluamme korostaa erityisesti ehkäisevän vaiheen tärkeyttä ja keskittyä siihen, sillä suurin osa tutkimuksista on tehty vasta hetkestä kun huoli on jo herännyt.

Helsingin Metropolia-alueen valmistuneen opinnäytetyön tuloksista ilmenee, että haasteiksi yhteistyön toteutumiseksi ovat muodostuneet esimerkiksi salassapitovelvollisuus, laki, työntekijöiden vaihtuvuus, pelko, ennakkoluulot, yhteisten toimintamallien vieraus ja kiire. (Järviluoto & Mäkinen 2009). Laurea-ammattikorkeakoulussa valmistuneissa opinnäytetyöissä on tutkittu myös yhteistyön kehitysehdotuksia. Opinnäytetyön tutkimuksessa ilmeni, että päivähoitosta toivotaan lisää informaatiota lastensuojelusta, sekä koulutuksia, jotta yhteistyön olisi mahdollista toteutua paremmin. (Järvinen & Jokela 2015.)

Opinnäytetyössä Riitta Kujansivun ja Mirva Heinosen mukaan varhaiskasvatuksen henkilökunta toivoisi lisää koulutusta lastensuojeluun liittyvissä asioissa, kuten huolen puheeksi ottamisessa. Henkilökunta toivoo myös, että varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun yhteistyö voisi olla tiiviimpää ja että vaitiolovelvollisuudet eivät olisi liian tiukkoja. Opinnäytetyössä esiin nousi myös toive siitä, että lastensuojelu voisi tiedottaa päivähoitoa lapseen ja perheeseen liittyvistä asioista. Päivähoidon henkilökunta haluaisi sosiaalityöntekijältä perheen tilanteesta enemmän tietoa myös silloin, kun lapsi on sijoitettu päivähoitoon avoimuuden tukitoimena. Lisäksi työtiimissä toivotaan puhuttavan enemmän lastensuojeluun liittyvistä asioista. Kujansivun ja Heinosen tutkimuksessa tuli esille myös tarve saada lisää tietoa omaan työhön liittyvistä vastuualueista (Kujansivu & Heinonen 2014, 43, 56.)

Opinnäytetyössämme tutkimme ja tuomme näkyväksi lastensuojelun ja päiväkodin yhteistyön tärkeyttä ehkäisevässä vaiheessa. Haluamme kehittää perusteltuja toimintatapoja, joita voidaan hyödyntää käytännössä. Niiden avulla madallettaisiin kynnystä ilmoitusten tekemiseen, päiväkodin ja lastensuojelun väliseen konsultaatioon sekä saumattomaan yhteistyöhön lapsen ja hänen perhettään koskevissa asioissa. Opinnäytetyön tarkoituksena on myös kartoittaa nykytilanne yhteistyön toimivuudesta Nokian kaupungilla, koska tutkimusta tehdessä ei voida olettaa, että yhteistyötä ei ole, tai että se on vähäistä.

Uuden sosiaalihuoltolain (1301/2014) tavoitteena on parantaa peruspalveluja, jotta välttäisiin korjaavilta palveluilta. Tavoitteisiin on listattu esimerkiksi se, että luodaan puitteet monialaisen yhteistyön mahdollistamiseksi. Palveluita pyritään kehittämään, jotta mahdollinen tuen ja avun tarve havaittaisiin jo varhaisessa vaiheessa. (sosiaalihuoltolain soveltamisopas, 2015.) Uudistus tukee opinnäytetyömme näkökulmaa, koska lähestymme yhteistyötä ehkäisevän lastensuojelun näkökulmasta ja painotamme yhteistyön tärkeyttä.

Uudessa lastensuojelulaissa korostetaan myös ehkäisevän lastensuojelun merkitystä, joka tarkoittaa käytännössä sitä, että perheen ei tarvitse olla lastensuojelun asiakkaana saadakseen varhaista tukea, kuten päivähoidon palveluita. (Lastensuojelulaki 417/2007). Ehkäisevällä lastensuojelulla tarkoitetaan käytännössä sitä, että edistetään lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä. Huomiota kiinnitetään myös palveluiden kehittämiseen. Ehkäisevän lastensuojelupalveluiden piiriin kuuluu esimerkiksi neuvolat, perhetyö ja päivähoito. Ehkäisevä lastensuojelu tarjoaa lapsille ja perheille erityistä tukea jo silloin, ennen kuin huoli herää ja olisi tarvetta lastensuojelun asiakkuuteen. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2015.)

Edellä mainitut asiat, kuten palveluiden kehittäminen ja yhteistyön tärkeys antavat pohjan toteuttaa tutkimus aiheesta päiväkodin ja lastensuojelun yhteistyö ehkäisevässä vaiheessa. Uskomme, että tutkimalla eri osa-alueet tarkasti ja selvittämällä ongelmakohdat, voidaan vasta alkaa kehittämään palveluja. Aiempien tutkimusten pohjalta voidaan sanoa, että kehitettäviä alueita on paljon. Osaltaan myös sosiaalihuoltolaki sanelee siitä, että sosiaalipalveluita tulee kehittää. Koemme, että eräs tärkeä kehitysalue on monialaisen yhteistyön tiivistäminen ja sen tarkastelu. Rajasimme opinnäytetyön aiheen ehkäisevään vaiheeseen, koska muuten vaarana olisi ollut, että tutkimuksesta tulee liian laaja. Lisäksi ehkäisevä vaihe on jäänyt aiemmissa tutkimuksissa pieneen osaan, joten halusimme korostaa sen tärkeyttä enemmän.

2.2 Tutkimusalue ja yhteistyöorganisaatio

Aloitimme opinnäytetyömme suunnittelun keväällä. Tutustuimme kouluksemme myötä LasSe- hankkeeseen, joka on lastensuojelutarpeen selvityksen kehittämishanke Väli-

Suomessa. Hankkeen tavoitteena on kehittää muun muassa monialaista työskentelyä lastensuojelun tarpeen selvityksessä. Keskustelimme projektikoordinaattorin kanssa mahdollisesta opinnäyteyömme aiheesta. Hän ehdotti meille, että otamme yhteyttä Nokian varhaiskasvatuksen kehittäjään, koska Nokia haluaa vahvistaa poikkihallinnollista yhteistyötä. Kävimme tapaamassa varhaiskasvatuksen suunnittelijaa Nokiassa tammikuussa 2015.

Nokia on runsaan 30 000 asukkaan kaupunki, jossa panostetaan sosiaalialan palveluihin. Nokiassa on 20 päiväkotia, joista yhdessä toimii varhaiskasvatuksen perhetyöntekijä. Varhaiskasvatuksen perhetyö on ehkäisevää työtä ja sen avulla tarjotaan perheille tukea arjen haastaviin tilanteisiin sekä opastusta kasvatuksellisiin asioihin. (Nokian kaupunki 2015.) Tutkimuksen rajaamme päiväkotien varhaiskasvatuksen työntekijöihin. Päiväkodit ovat erilaisilta alueilta ja työntekijät eri koulutus pohjilta, joten uskomme, että saamme mahdollisimman monipuolisia vastauksia.

2.3 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset

Olemme havainneet, että ehkäisevään vaiheeseen tulisi kiinnittää enemmän huomiota, koska usein toimeen tartutaan vasta sitten, kun huoli lapsesta on jo herännyt. Yhteistyö mielletäänkin usein alkavaksi siitä, kun lapsesta herää huoli ja päiväkodin henkilökunta konsultoi lastensuojelua. Joissakin tapauksissa yhteistyö alkaa, kun päiväkotia on lastensuojelun tukitoimi lapselle. Tavoitteena on siis tuoda julki päivähoidon varhaiskasvatuksen henkilökunnan mielipiteet ja kehitysehdotukset yhteistyön nykytilasta ja muutostavoista. Näiden pohjalta pohdimme perusteltuja toimintatapoja yhteistyön edistämiseksi, joiden merkitys korostuu käytännön työssä.

Haluamme nostaa esille, kuinka hyvä yhteistyö voi vaikuttaa esimerkiksi lastensuojeluilmoitusten tekemiseen, päiväkodin ja lastensuojelun väliseen konsultaatioon sekä saumattomaan yhteistyöhön lapsen ja hänen perhettään koskevissa asioissa. Opinnäytetyön tavoitteena on parantaa ja tiivistää päiväkodin ja lastensuojelun välistä yhteistyötä. Uskomme, että tämän avulla lastensuojelu voisi saada positiivisempaa mainetta ja lapsen vanhempien pelot ja ennakkoluulot lastensuojelua kohtaan vähenisivät. Lisäksi myös päi-

väkodin henkilökunnan olisi helpompi työskennellä lastensuojelullisissa asioissa perheiden kanssa, kun he tietäisivät, että lastensuojelu ei aiheuttaisi huoltajille niin negatiivisia tunteita.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on kartoittaa ja kuvata päiväkotien ja lastensuojelun yhteistyön nykytilaa, tarkastella mitä vaikutuksia hyvällä yhteistyöllä voitaisiin saavuttaa ja miten yhteistyötä tulisi kehittää. Opinnäytetyömme tavoitteena on kehittää Nokian kaupungin poikkihallinnollista yhteistyötä päiväkotien ja lastensuojelun välillä varhaisessa vaiheessa. Nokian kaupungin varhaiskasvatussuunnittelijan mukaan yhteistyötä näiden kahden tahon välillä on, mutta kehittämisen varaa olisi nimenomaan ehkäisevän vaiheen ja varhaisen puuttumisen tasolla.

Tutkimuskysymykset:

Millaista yhteistyötä päiväkodin ja lastensuojelun välillä on ehkäisevässä vaiheessa?

Miten päiväkodin ja lastensuojelun yhteistyötä tulisi kehittää ehkäisevässä lastensuojelussa?

Miten yhteistyö ehkäisevässä vaiheessa vaikuttaisi päiväkodissa tehtävään työhön?

3 EHKÄISEVÄ LASTENSUOJELU JA YHTEISTYÖ PÄIVÄKODIN KANSSA

3.1 Ehkäisevä työ lastensuojelun keskiössä

Kettusen, Ihalaisen & Heikkisen (2003) mukaan lastensuojelua voidaan kuvata jatkumona, joka pitää sisällään ehkäisevän vaiheen, lapsen kasvuun ja kehitykseen vaikuttavan työn ja äärimmäisissä olosuhteissa huostaanoton. (Kettunen, Ihalainen & Heikkinen 2003, 63). Lastensuojelun perustehtävä on lapsi- ja perhekohtainen ja ehkäisevän lastensuojelun tarkoituksena on edistää ja turvata lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tukea vanhemmuutta. Lasten kasvuolosuhteiden kehittämistä varten ja vanhempien kasvatustehtävän tukemiseksi, lastensuojelulakiin on sisällytetty eri tahoille kuuluvia velvoitteita. Päävastuu toteuttamisesta on sosiaalitoimella, mutta velvoite järjestää ehkäiseviä ja muita palveluja kasvatuksen tueksi on myös muilla hallinnonaloilla. (Ikonen 2013, 23; Kettunen, Ihalainen & Heikkinen 2003, 63–64.)

Ehkäisevän työn tavoitteena on, että lapsi ja perhe saisivat tarvitsemansa tuen jo hyvin varhaisessa vaiheessa ja ensisijaisesti muun muassa päivähoidossa. Tuki täytyy olla vanhemmille saatavilla sieltä, missä lapset ja perheet muutoinkin käyvät. Tuki tulee antaa mahdollisimman varhain ennen kuin tilanne pääsee kriisiytymään ja ongelmat kasvaan. Tämä vaatii sellaisia ratkaisuja, jotka mahdollistaisivat eri sektoreiden väliin jäävien toimien vahvistamisen esimerkiksi uudenlaisen johtamisjärjestelmän avulla. Varhaisen tuen, eli varhaisen puuttumisen käytäntöjen tulisi olla saatavilla kaikissa lasten ja lapsiperheiden palveluissa. (Aer 2012, 12; Ikonen 2013, 23–24; Taskinen 2012, 32–33.)

Lastensuojelun toimintaa ohjaa lastensuojelulaki, joka uudistui vuonna 2008. Lastensuojelulain tavoitteena on varmistaa lapsen ja hänen perheensä tarvitsemat tukitoimet ja palvelut. Tärkeimpänä tavoitteena on turvata lapselle hyvät kasvuolot sekä lapsen että perheen oikeudet. Lisäksi, sen yhtenä tavoitteena on myös panostaa enemmän ehkäisevään vaiheeseen, varhaiseen tukeen ja avohuoltoon. Tavoitteisiin on listattu myös, että ongelmiin tulisi puuttua entistä varhaisemmassa vaiheessa. Lastensuojelulain tarkoituksena on myös edistää viranomaisten välistä yhteistyötä peruspalveluita järjestettäessä sekä palveluiden kehittämisessä. (Aer 2012, 3–5, 9–10.)

Lastensuojelulain mukaan viranomaiset ovat velvollisia toimimaan hyvässä yhteistyössä muiden tahojen kanssa lapsen ja perheen hyväksi. Kunnan viranomaisten ja sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen tulee yhteistyössä seurata ja edistää lasten ja nuorten hyvinvointia. Yhteistyön avulla on myös poistettava kasvuolojen epäkohtia ja toimittava ehkäisevästi niiden syntymiselle. Sosiaalihuollosta vastaava toimielin on velvollinen tiedottamaan lasten ja nuorten kasvuoloista ja sosiaalisista ongelmista muille viranomaisille ja hänen tulee jakaa asiantuntijuuttaan kunnan asukkaille ja kunnassa toimiville yhteisöille. (7§). Kunnan tehtäviin kuuluu järjestää ehkäisevää lastensuojelua sekä lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua siten, että se vastaa asiakkaiden tarpeisiin sisällöltään ja mihin vuorokauden aikaan tahansa. Laajuudeltaan lastensuojelun tulee olla sellaista, että se vastaa lasten, nuorten ja heidän perheidensä avun ja tuen tarpeisiin. (11§). Sosiaalialan eettisten ohjeiden mukaan kunnat ovat velvollisia edistämään yhteistyötä, jotta asiakasta voidaan auttaa mahdollisimman hyvin ja saavutettaisiin sosiaalinen oikeudenmukaisuus. (Ikonen 2013, 24.)

Lastensuojelulain lisäksi toimintaa ohjaa sosiaalihuoltolaki, jonka muutokset astuivat voimaan ensimmäinen päivä huhtikuuta 2015. Uudistus painottaa monialaista yhteistyötä ja varhaista puuttumista. Lotta Hämeen-Anttilan mukaan uudistuksen myötä palveluiden painopistettä aletaan siirtämään erikoispalveluista yleispalveluihin. Näin ollen kiireellisen sijoituksen sijaan aletaan käyttämään avohuollon sijoitusta ja muita avohuollon tukitoimia. Lapsi voidaan sijoittaa kiireellisesti vain, jos huostaanoton edellytykset täyttyvät ja lapsi on välittömässä vaarassa tai sijoituksen aikana on käytettävä rajoituksia. Tämä uudistus perustuu siihen, että vastentahtoiset toimenpiteet vähenevät ja hallintoistuinten työmäärä pienenee. Uudistuksen myötä lastensuojelun asiakkuus alkaa vasta, kun selviytyksen perusteella todetaan, että lapsella on lastensuojelun tarve ja kun lapselle tai hänen perheelleen annetaan lastensuojelun palveluja tai tukitoimia. (Hämeen-Anttila, 2015.)

Uudistuneen sosiaalihuoltolain tavoitteena on myös mahdollisimman lyhytkestoinen ja tehokas tuki, mutta pidempiaikaiset palvelut turvataan niitä tarvitseville. Joitakin palveluita, joita tarjottiin lastensuojelun avohuollon tukitoimina, on mahdollista saada myös yleisinä perhepalveluina. Oikeus palvelujen saamiseen on yhtä vahva kuin lastensuojelulain kautta saatuna. Uudistuksen uskotaan vaikuttavan lastensuojelun asiakasmääriin laskevasti, koska palveluita on mahdollista saada ennen lastensuojelun asiakkuutta. Tuen tarjoaminen tarpeeksi ajoissa vaikuttaa siihen, että raskaiden korjaavien toimenpiteiden

tarve vähenee. Uudistuksen tavoite on myös edistää eri viranomaisten yhteistyötä ja helpottaa tiedonvaihtoa. (Hämeen-Anttila, 2015.)

Lasten hyvinvoinnin edistäminen on taloudellisesti kannattavaa ja lisäksi inhimillisyyden nimessä tärkeää. Lastensuojelun kannalta tärkeää on perheiden tukeminen taloudellisesti ja muiden palveluiden avulla sekä kasvuolosuhteiden kehittäminen ja ongelmien ennaltaehkäisy ovat tarpeen kaikilla hallinnon alueilla. (Taskinen 2012, 32.) Lastensuojelu on osa sosiaalipalveluita, joiden tarkoituksena on muun muassa ehkäistä lasten huono-osaisuutta ja syrjäytymistä. (Puonti, Saarnio & Hujala 2004, 154.)

Mannerheimin lastensuojeluliiton julkilausuman mukaan lasten ja nuorten peruspalvelut tulee turvata ammattitaitoisella varhaiskasvatuksella, neuvolatoiminnalla, perusopetuksella, ja mielenterveys- ja päihdetyöllä. Tällöin nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia edistetään merkittävästi, ongelmien kasaantuminen pienenee ja syrjäytyminen vähenee. Tämä on liiton kannanotto, joka korostaa YK:n lapsen oikeuksien sopimusta, jonka mukaan päättäjien tulee asettaa lapsen etu aina ensisijalle kaikissa ratkaisuisissa, jotka vaikuttavat lapseen tai nuoreen. Liitto korostaa kuntia muistuttaakseen, että peruspalveluiden järjestäminen on tärkeää ja että lasten, nuorten ja lapsiperheiden varhaiseen tukemiseen tulee panostaa. (Ikonen 2013, 32.)

3.2 Päiväkoti osana ehkäisevää lastensuojelua

Varhaiskasvatus, jota toteutetaan muun muassa päiväkodissa, on ehkäisevää lastensuojelutyötä. Sen tarkoituksena on tukea lapsen kasvua ja kehitystä kokonaisvaltaisesti yhdessä vanhempien kanssa. Pystyäksemme tukemaan lapsen perhettä kasvatuksellisissa asioissa ja puuttuaksemme ongelmiin jo hyvin varhaisessa vaiheessa, on tärkeää, että peruspalveluja tuottavat yksiköt ja lastensuojelun työntekijät tekevät yhteistyötä. (Kettunen ym. 2003 63, 65.) Varhaiskasvatuksen tavoitteena on vahvistaa lapsen oppimaan oppimista ja kasvua oman elämänsä ja kasvunsa vaikuttajana. Hujan (1996) mukaan varhaiskasvatus on ikään kuin vuorovaikutusprosessi, jossa lapsi omaehtoisen, elämyksellisen ja kokemuksellisen toiminnan kautta, vertaisryhmäkontaktien sekä aikuisten tavoitteisen ohjauksen avulla kasvaa aktiivisena toimijana. (Hujala 2007, 11.) Kasvatuksellisen vuorovaikutuksen tavoitteena on edistää lapsen tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Lapsi

nauttii olla yhdessä muiden lasten ja kasvattajien kanssa sekä kokee ilon tunteita ja toimimisen vapautta kiireettömässä ja turvallisessa ilmapiirissä. (Saarijärvi 2005, 11, 15.)

Päiväkodin toiminnan perustan muodostaa laki lasten päivähoidosta. Laki määrittää osittain myös, millaista työtä päiväkodissa tulisi tehdä. Päivähoitolakia on aika ajoin uudistettu ja yksi muutoksista koskee lapsikohtaista päivähoito-oikeutta ja millä perusteilla se määräytyy. Vuonna 1996 tuli voimaan lakiuudistus, jonka mukaan vanhemmat ovat oikeutettuja saamaan päivähoitopaikan päiväkodista tai perhepäivähoidosta vanhempainrahan päättymisen jälkeen. Puhutaan subjektiivisesta päivähoito-oikeudesta, jonka tarkoituksena on esimerkiksi ehkäistä mahdollisia lastensuojelun asiakkuuksia ja tukea lapsen kasvattamista huoltajien näkökulmasta. Tilanteiden kriisiytyminen voidaan havaita päivähoitossa jo hyvin varhaisessa vaiheessa ja niihin voidaan puuttua hyvissä ajoin. Silti päivähoiton ja lastensuojelun välinen monialainen yhteistyö ei toimi. Syynä siihen on esimerkiksi se, että lastensuojelulla on leimaava maine ja sitä pidetään monesti rangais- tuskeinona huoltajia kohtaan. (Lastensuojelulaki 3 a §; Kasvio 1999, 14; Viitala 2006, 67.)

Ehkäisevässä työssä päiväkodin työntekijöiltä edellytetään erityistä herkkyyttä huomata perheessä olevat haasteet. Lapsen käyttäytymisessä, kehityksessä tai elämäntilanteessa voi tapahtua muutoksia, jolloin lasten kanssa toimiville voi herätä huoli lapsesta. Varhaisella tukemisella tarkoitetaan sitä, että lasta on tuettava tarpeen vaatiessa ja ongelmiin on puututtava mahdollisimman varhain. Tällöin tukemisen mahdollisuuksia ja vaihtoehtoja on vielä paljon. Lasten parissa tehtävien palveluiden piirissä työntekijöillä tulisi olla ammattitaitoa ja uskallusta ottaa huoli puheeksi varhaisessa vaiheessa ja puuttua siihen. Perheen hyväksi tulee järjestää tukitoimia, joka vaatii aina monialaista yhteistyötä. Tukitoimet täytyy järjestää jo ennen kuin mitään peruuttamatonta on tapahtunut. Tavoitteena on käsitellä asiat lapsen arkiympäristössä, ja sen myötä ehkäistä mahdolliset lastensuojelutoimenpiteet. Perheille suunnatuissa avohuollon tukitoimissa arvioidaan lapsen asemaa perheessä ja sitä, miten vanhemmat suhtautuvat lapseen kasvatuksellisissa asioissa. Lisäksi tarkastellaan myös perheen sisäistä ilmapiiriä. (Söderholm ym. 2004, 227, 243; Taskinen 2012, 27.)

3.3 Päiväkodin ja lastensuojelun monialainen yhteistyö

Monialaisella yhteistyöllä tarkoitetaan kunnallisten ja valtion viranomaisten välistä yhdessä tehtävää työtä, jossa toimii eri toimialojen ammattilaisia. Seurakuntien ja kirkkojen työntekijät voivat myös kuulua monialaiseen työyhteisöön ja tuoda esille omaa näkökulmaansa asiakasta koskevissa asioissa. Sosiaalihuoltolaki määrittää julkisen sektorin viranomaisia tekemään yhteistyötä kuntien ja valtion eri tahojen kanssa. Tällöin pystytään turvaamaan lapselle asiantunteva ja oikeanlainen tuki sekä tasapainoinen kasvuympäristö. Monialaisella toiminnan kehittämisen avulla voidaan luoda uusia tehokkaampia toimintamalleja, yhteistä suunnittelua ja hyödyntää käytännön tasolla ammattiosaamista monilta osa-alueilta. Lähtökohtana pidetään omien rajojen tunnistamista ja tiedostamista, eli sitä mihin oma osaaminen ja asiantuntijuus riittävät. Toteuttamalla monialaista yhteistyötä, niin se ei sellaisenaan takaa monialaista osaamista. Monialainen yhteistyö toteutuu kun yhteisön jäsenillä on hyvät yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot ja ilmapiiri jäsenten kesken on miellyttävä, avoin ja luottamuksellinen. Tarvitaan myös keskustelua toiminnan tavoitteista työntekijöiden kesken. (Aaltonen 2011, 25, 63–64.)

Kuntien tulee huolehtia, että järjestettäessä ja kehittäessä sosiaali- ja terveystaloudellisia palveluita lastensuojelulain palvelut tukevat vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta huolehtivia henkilöitä kasvatustehtävässä. Lisäksi kuntien tulee selvittää ja olla tietoinen mahdollisten erityisen tuen tarpeista. Silloin kun sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut toimivat laadukkaasti, lastensuojelutarve vähenee. Kuntien järjestettävien palveluiden määrällä ja laadulla on suuri merkitys, koska niiden tulisi kattaa jokaisen siellä asuvan lapsiperheen tarve. Lastensuojelun tärkein tehtävä on tehdä itsensä tarpeettomaksi siten, että lapsesta huolehtiva perhe pärjää itsenäisesti arjen toimista ilman tukitoimia. (Ikonen 2013, 28.)

Kunnissa ongelmana on, että eri hallinnonalojen välinen yhteistyö ei suju aukottomasti. Suurimpana ongelmana tämä ilmenee huostaanottoon päätyneissä tapauksissa. Ehkäisevän lastensuojelun järjestämistä sanelevat säännökset, jotka koskevat myös muita kunnassa toimivia viranomaisia. Esimerkkinä hallinnonalojen välisestä yhteistyöstä voidaan mainita koulujen oppilaiden hyväksi tehtävä työ. Oppilaiden tulee saada suunnitelmallista tukea riittävän varhain ja tuen tulee olla joustavaa opetuksen aikana. Kunnassa toimivien viranomaisten tulee miettiä yhteistyössä perheiden kanssa mahdolliset tukitoimet oppilaan hyväksi. Ongelmana ei siis ole tiedonkulun vaikeus, vaikka ongelmat liitetään usein siihen. Kyse on siitä, että jokin hallinnonala ei hoida sille kuuluvia velvoitteita lapsen

hyväksi. Tällöin jonkin muun hallinnonalan tulisi olla lapsen ja perheen tukena. Yhteistyövelvoitteen tarkoituksena on taata perheelle heidän tarvitsemansa palvelut. Puuttuvia palveluita ei saa kääntää perhettä vastaan tai syyllistää perhettä siitä, mitä tapahtuu jos palveluita ei ole saatavilla. Ammattimaista tietoa ja taitoa on saatavilla, mutta niitä ei osata hyödyntää kokonaisvaltaisesti. Lastensuojelun sosiaalityö ja sijaishuoltoa tarjoavat tahot pitävät liikaa kiinni omien tunteiden ohjaamista näkemyksistä, kun tärkeämpää olisi ottaa vastaan alaan perehtyneitä näkemyksiä ja oppeja. Silloin, kun perheille laaditaan suunnitelmia, kuntoutuksen asiantuntijoille täytyy olla oma tila prosessin aikana, koska sen puuttuessa lapsen tulevaisuus vahingoittuu. (Ikonen 2013, 25.)

Yhteiskunnan riittämätön tuki perhettä ja vanhempia kohtaan heijastelevat lastensuojelun kasvavasta tarpeesta. Palvelujärjestelmää tulisi kehittää lasten ja lapsiperheiden perus- ja erityispalveluiden sektoreilla. Yhteispalvelumuotoja tulisi myös kehittää yli sektorirajojen, koska lastensuojelu edellyttää sitä. Tarvitaan myös palvelujen sisällöllistä kehittämistä lapsen kehityksen turvaamiseksi ja kasvatuksen tukemiseksi. Hyvänä esimerkkinä yhteispalveluista on perheiden varhaisen tukemisen muodot. Puhutaan ehkäisevästä lastensuojelusta, jonka tarkoituksena on kasvuoloihin vaikuttaminen. Vanhemmat ovat oikeutettuja saamaan tietoa ja tukea lasten kasvatukseen. (Taskinen 2012, 20.)

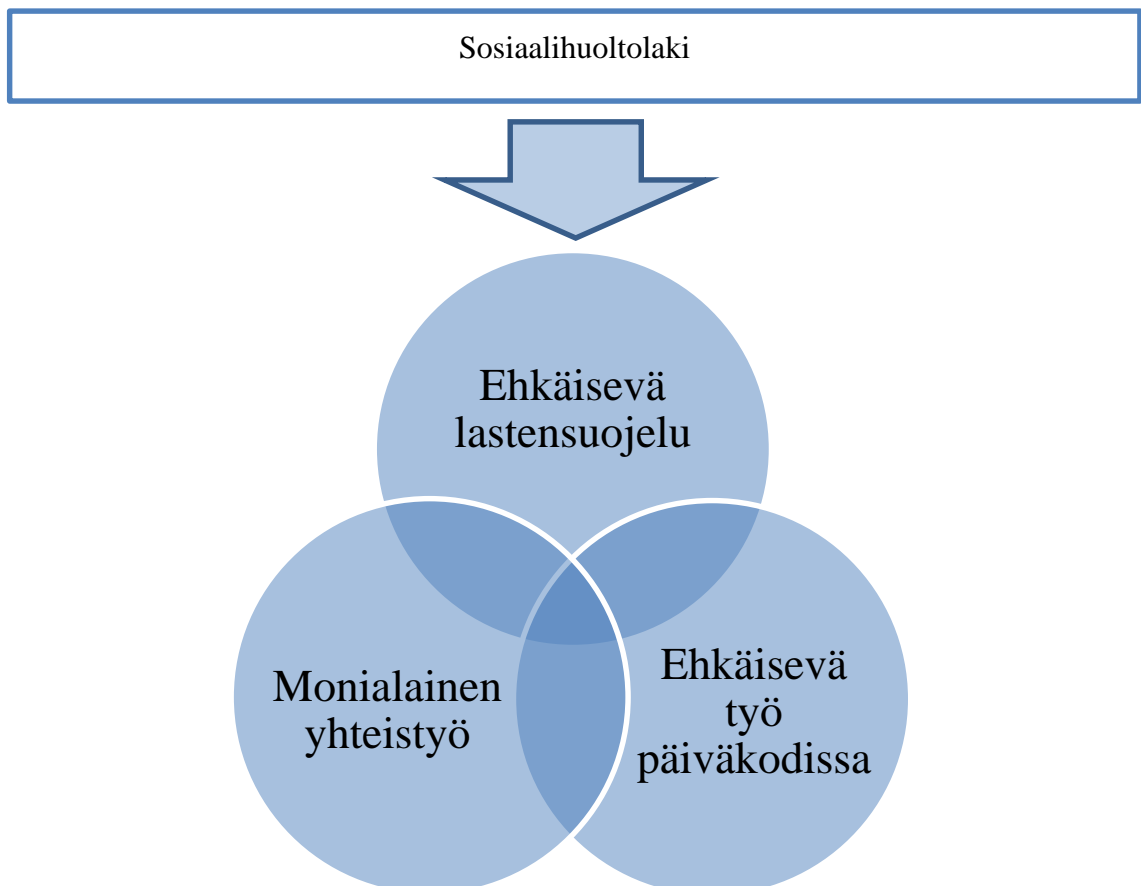
Laadukas varhaiskasvatus edellyttää eri tahojen tiivistä yhteistyötä. Verkostoyhteistyö on yhteistyön eräs muoto, jota toteutetaan lasta ja perhettä palvelevan verkoston kanssa. Yhteistyötahoja ovat esimerkiksi opetus-, sosiaali-, terveys-, kulttuuri- ja liikuntatoimi sekä yksityiset palveluntuottajat. Verkostoyhteistyön avulla pyritään puuttumaan riskitilanteisiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Yhteistyökäytännöt ja periaatteet tulee olla sovittuna lastensuojelun, perhetyön, perheneuvolan, kotipalvelun ja muiden sosiaali- ja terveyspalveluiden välillä, jotta yhteistyö sujuisi mutkattomasti tilanteissa, joissa neuvotellaan lapsen asioista, tai tilanteissa, jotka edellyttävät viranomaisten puuttumista. (Saarijärvi 2005, 10.)

Mahkonen (2003) mukaan monialaisen yhteistyön epäonnistumisen syiksi lukeutuu esimerkiksi organisoinnin puute, ammattilypeys ja ammatillinen taustan varmistaminen. Lisäksi yhteistyö aiheuttaa lisävelvoitteita ja henkilökemiat eivät välttämättä kohtaa. Mahdollisiin yhteistyökumppaneihin ei luoteta ja kuvitellaan, että on olemassa väärä yksityisyyden konsepti ja/ tai luullaan, että laki kieltää sen. (Mahkonen 2003, 112.)

Lastensuojelun keskusliiton tiedotteessa (2012) sanotaan, että haasteita yhteistyölle aiheuttaa väärinkäsitykset työnjaosta ja toimintatavoista kummallakin osapuolella. Ongelmana saattaa olla, että perustyön hahmottaminen ei ole työntekijöille täysin selvää. Tiivistämällä yhteistyötä, kuten selventämällä työnjakoa ja työtehtäviä lastensuojelun ja päiväkodin välillä, voidaan saavuttaa keskustelua monialaisesta ja sen toteutumisesta. (lastensuojelun keskusliitto 2012.)

3.4 Viitekehyskuvio

Opinnäyteyömmme keskittyy tutkimaan ja kehittämään päiväkodin ja lastensuojelun yhteistyötä ehkäisevässä vaiheessa. Päiväkodin ja lastensuojelun toimintaa määrittää sosiaalihuoltolaki, joka painottaa erityisesti ehkäisevää vaihetta sekä monialaista yhteistyötä. Tutkimuksemme teoriaosuus koostui ehkäisevästä lastensuojelusta, ja siitä miten ehkäisevää työtä toteutetaan päiväkodissa. Keskityimme tutkimuksessa myös monialaiseen yhteistyöhön painottuen ehkäisevään vaiheeseen. Oheisesta kuviosta käy ilmi teoriaosuuden rakentuminen ja sen sisältö.

KUVIO 1. Viitekehyskuvio

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Laadullinen ja määrällinen tutkimus

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena ja määrällisenä tutkimuksena. Kiinnitimme huomiota tutkimusta tehdessä siihen, että tutkimuksemme on eettisesti hyväksyttävä ja luotettava. Opinnäytetyöprosessin alussa teimme tutkimussuunnitelman, joka ohjasi työskentelyvaiheitamme. Myös Tuomen ja Sarajärven (2009) mukaan tutkijan tulee tehdä laadukas tutkimussuunnitelma ja varmistua siitä, että tutkimusasetelma on sopiva. Eettinen sitoutuneisuus ohjaa hyvää laadullista tutkimusta, jolloin puhutaan eettisestä kestävyyydestä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 127.)

Tuomi ja Sarajärvi kirjoittavat myös laadullisen tutkimuksen kokonaisuudesta, jossa aineiston keruuta ja analyysia ei voida erottaa toisistaan. Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää hahmottaa mahdollisuus siitä, että tutkija ja tiedonantaja voivat ymmärtää toisensa eri tavoin. Laadullisessa tutkimuksessa on vaarana se, että tutkija tulkitsee vastauksia väärin. Tutkimuksen kysymykset määrittelevät sen, kuinka onnistunut tutkimus saadaan aikaiseksi. Kysymysten asettelussa tulee huomioida, kuinka tutkija itse ymmärtää kysymyksen suhteessa siihen, miten vastaaja ymmärtää kysymykset. Kysymykset eivät saa olla johdattelevia, koska se osaltaan voi johtaa väärityneisiin tuloksiin. (Aaltola & Valli 2010, 103–104; Tuomi & Sarajärvi 2009, 68–69.)

Tutkimus toteutettiin kyselylomaketutkimuksena, jonka kysymykset ja niiden asetelut oli tarkasti mietitty. Kysymyslomake sisälsi avoimia kysymyksiä, jolloin tutkimusta voidaan osittain luonnehtia laadulliseksi tutkimukseksi. Opinnäytetyömme kysymyslomakkeeseen oli laadittu kysymyksiä, joista saimme vastaukset numeeriseen muotoon. Kysyimme päiväkodin henkilökunnalta esimerkiksi siitä, että mitä he tietävät sosiaalihuoltolain uudistuksesta. Tutkimuksemme voidaan siis sanoa olevan osittain myös kvantitatiivinen. Alasuutari kuvaa teoksessaan sen tarkoittavan tilastollista tutkimusta. (Alasuutari 2011, 31).

Vallin (2015) mukaan tilastollinen tutkimus perustuu tilastotieteen käyttöön. Tilastoista taas puhutaan silloin kun tehdään yhteenvetoa yksittäisten tapausten pohjalta. Tilastotiede on tieteen ala, joka toimii tutkijan apuvälineenä aineiston käsittelyssä, ymmärtämisessä

ja tilastojen esittämisessä. Tilastotieteen avulla voidaan tiivistää ja kuvailla vastauksia yksinkertaisilla tavoilla, kuten kuvioilla ja taulukoilla. Tutkimukset jaotellaan kahteen ryhmään, analyttiseen ja empiiriseen tutkimukseen. Empiirisellä tutkimuksella tarkoitetaan tilastollista tutkimusta, koska yksittäistapausten pohjalta pyritään löytämään yleisiä lainalaisuuksia, säännönmukaisuuksia. Analyttisessä tutkimuksessa pyritään johtamaan deduktiivisen päättelyn avulla yksittäisiä tietoja ja väitteitä lainalaisuuksien ja perusolettamusten pohjalta. Tutkimusta tehdessä tulee huomioida, kuinka suuressa osassa tilastotiede mahdollisesti tulee olemaan. Tutkijan ei siis kannata etukäteen rajata tutkimusta kvalitatiiviseksi tai kvantitatiiviseksi, koska tuloksia analysoitaessa esimerkiksi tilastotieteen merkitys saattaa kasvaa niin suureksi, että osa tutkimuksesta on kvantitatiivinen, vaikka sitä oli alun perin luonnehtinut laadulliseksi. (Valli 2015, 15–16, 18.) Tutkimuksemme on laadullinen, kvalitatiivinen tutkimus sekä kvantitatiivinen eli tilastollinen tutkimus. Valitsimme tutkimusten tuloksien kuvaamiseen kuvioita, koska niiden avulla ne saadaan helposti luettaviksi ja havainnollistaviksi.

4.2 Tutkimuksen toteutus ja kohderyhmä

Tutkimuksella kartoitimme päiväkodin tehtävää ehkäisevän lastensuojelupalveluiden tuottajana ja päiväkodin ja lastensuojelun yhteistyön nykyhetkeä. Halusimme myös tutkia miten yhteistyötä voisi kehittää ehkäisevässä vaiheessa ja kuinka hyvä yhteistyö voisi tukea työntekijöiden työtä ja perheen kanssa toteutuvaa kasvatuskumppanuutta. Sosiaalihuoltolain uudistuksen myötä kysyimme myös, mitä tietoa työntekijöillä on uudistuksesta ja miten se heidän mielestään tulee vaikuttamaan työhön päiväkodissa. Tutkimuksen kysely tehtiin Nokian kaupungin päiväkotien henkilökunnalle, koska Nokian kaupungin varhaiskasvatuksen suunnittelija uskoi, että päiväkodin ja lastensuojelun henkilökunta olisivat halukkaita kehittämään yhteistyötä ottamalla osaa tutkimukseemme.

Halusimme laatia kyselylomakkeen siten, että vastaukset olisivat parhaimmillaan mahdollisimman informatiivisia. Jaoin kysymyslomakkeen kysymykset vastaajien taustatietoihin, yhteistyön nykytilanteeseen, ideoihin yhteistyölle ja uudistuksiin. Vastaajien taustatietojen lisäksi kysely sisälsi myös monivalintakysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä, joiden sisältöalueet ovat kuviossa.

KYSELYLOMAKE

- Nykytilanne
- Esteet yhteistyölle
- Tulevaisuus
- Kehitysehdotukset
- Vaikutukset arjen työhön

KUVIO 2. Kyselylomakkeen teemat

Laatiessamme kysymyksiä vastauslomakkeeseen, kiinnitimme huomiota siihen, kuinka pitkä lomake on ja mahdollistimme vastaajille välitallennuksen. Aaltola & Valli (2010) mukaan lomakkeen ollessa liian pitkä, ei vastaaja välttämättä jaksakaan keskittyä vastaamiseen, ja luovuttaa sen suhteen jo ennen kuin on ehtinyt tutustua lomakkeeseen. (Aaltola & Valli 2010, 105.)

Tähtinen, Laakkonen ja Broberg (2011) kirjoittavat teoksessaan kyselylomakkeen esitestauksesta. Lomake on hyvä lähettää esitestattavaksi etukäteen, koska tämän jälkeen lomaketta on vielä mahdollisuus muokata. Lomaketta muokattaessa otetaan huomioon esimerkiksi kysymysten asettelu ja esitestauksen avulla saadaan osviittaa siitä, onko kysymykset mahdollista ymmärtää väärin. Kysymysten järjestystä on myös mahdollista muuttaa ja lisätä niitä tai poistaa, jos se katsotaan esitestauksen jälkeen olevan tarpeellista. (Tähtinen, Laakkonen & Broberg 2011, 24.)

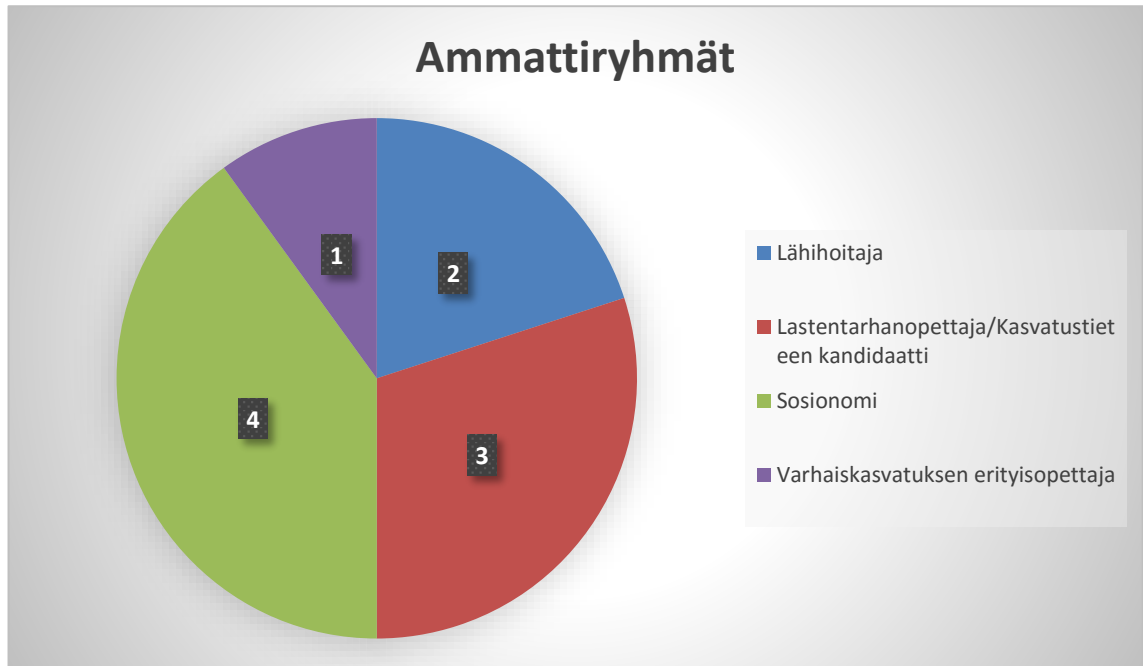
Lähetimme kyselyn esitestattavaksi päivähoidon ammattilaisille, jotka olivat omasta lähipiiristämme. Halusimme siis varmistua siitä, että kysymykset ymmärretään oikein. Halusimme myös saada informaatiota siitä, että onko lomake helposti ymmärrettävissä. Esitestaus oli tarpeen, koska muokkasimme kysymyksiä vielä ennen kyselyn lähettämistä tutkimuksen kohderyhmälle. Esitestauksen avulla saimme tietoa siitä, että osassa avoimia kysymyksiä oli väärinymmärryksen riski. Emme olisi saaneet tutkimuksen kannalta oleellista informaatiota tarpeeksi, jos kyselylomake olisi lähetetty eteenpäin sen alkuperäisessä muodossa.

Lähetimme kyselylomakkeen kahteenkymmeneen eri päiväkotiin, mutta saimme kyselyyn vain kymmenen vastausta. Ensimmäisessä otimme yhteyttä päiväkotien johtajiin, joiden kautta lähetimme kysymyslomakkeet sähköisesti työntekijöille. Näin työntekijät saivat

vastata täysin anonyymisti. Pohdimme vastausten pienuuden määrää. Mahdollisia teki-
jöitä vastausprosentin määrään saattoi olla henkilökunnan kiire keväällä 2015 tai se, että
aihetta ei pidetä tarpeeksi tärkeänä. Kyselylomakkeemme sisälsi myös monta avointa ky-
symystä, joka saattoi vaikuttaa vastausprosenttiin. Uskomme kuitenkin, että vaikka vas-
tausprosentti oli pieni, saimme vastaukset tutkimuskysymyksiimme. Huomasimme, että
joissakin vastauksissa toistuivat samat pääteemat, joten toistuvuutta vastauksissa olisi
varmasti esiintynyt, vaikka vastausprosentti olisi ollut suurempi.

Kyselylomake on hyvä lähettää sähköisessä muodossa, koska se on taloudellisempaa,
kuin paperinen versio. Etuna on myös se, että aineisto on heti tutkijan saatavissa suoraan
tietokoneelta käsin, eikä sitä tarvitse kirjoittaa ensin puhtaaksi sähköiseen muotoon. Li-
säksi, sähköisen kyselyn voi laatia siten, että vastaaja joutuu vastaamaan jokaiseen kysy-
mykseen, jotta pääsee etenemään kyselyssä. Tällöin voidaan paremmin varmistua siitä,
että tutkimusaineistoa saadaan tarpeeksi. (Aaltola & Valli 2010, 113.) Mielestämme säh-
köinen kysely tavoitti päiväkodin työntekijät paremmin, koska he lukevat sähköpostin
päivittäin. Paperiset tiedotteet ja lomakkeet lähetetään nykyään myös sähköisessä muo-
dossa, joten uskomme, että nykyaikana siihen on helpompi vastata muiden sähköisten
töiden ohella. Otimme ensiksi yhteyttä päiväkotien johtajiin ja kerroimme tutkimuksesta.
Tämän jälkeen lähetimme kyselylomakkeen vastaajille heidän kauttaan, koska uskoimme
työntekijöiden silloin sitoutuvan paremmin.

Kyselyn alussa kartoitimme vastaajien ammattiryhmiä. Vastaajista neljä on sosionomeja,
kolme kasvatustieteen kandidaattia, kaksi lähihoitajaa ja yksi varhaiskasvatuksen erityis-
opettaja.

KUVIO 3. Vastaajien ammattinimike

Kyselylomakkeen alussa kartoitimme myös työkokemusta vuosina. Kirjo oli hyvin laaja, joten saimme laajan otannan työvuosien perusteella. Alla olevasta kuviosta käy ilmi kuinka työvuodet jakaantuivat. Vähiten työvuosia oli kaksi vuotta ja eniten 37. Keskiarvo työvuosissa oli 12,85 vuotta.

KUVIO 4. Vastaajien työkokemus vuosina

4.3 Aineiston analyysi

Käytämme opinnäytetyössämme pääosin laadullista sisällönanalyysia, joka Sarajärven ja Tuomen mukaan tarkoittaa sanallista ja selkeää kuvausta tutkimuksen tuloksista. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 108.) Laadullisen sisällönanalyysin avulla saimme aineiston selkeään ja luettavaan muotoon, jättämättä mitään informaatiota pois, joka on oleellista tutkimuksemme kannalta. Osa kysymyksistä olivat strukturoituja, jotka analysoimme tilastollisesti. Avointen kysymysten analysoinnissa pelkistimme ja ryhmittelimme vastaukset sekä loimme niille teoreettiset käsitteet. Käsittelimme vastaukset taulukon muodossa, koska Vallin (2015) mukaan taulukko on hyvä keino havainnollistaa tutkimuksen tuloksia. (Valli 2015, 73).

Alla olevasta taulukosta näkyy, kuinka vastaukset olivat lopuksi ryhmitelty. Esimerkiksi ensimmäisen vastauksen kuvasimme yhdellä lauseella ” päiväkotiki konsultoi lastensuojelua”. Tähän muodostui ydinsanaksi konsultaatio. Näin laitoimme kaikki kyseisen kysymyksen konsultaatioon viittaavat vastaukset samaan ryhmään. Tämän jälkeen käsitteelimme keskeisimmät tulokset kyselylomakkeen teemojen mukaisesti.

Yhteistyö toteutuu ainoastaan siinä vaiheessa kun kysymme neuvoa lastensuojeluilmoituksen tekemiseksi	Päiväkoti konsultoi lastensuojelua	KONSULTAATIO
Yhteistyötä on vasta kun huoli herää, ei ehkäisevässä vaiheessa	Yhteistyö huolen herätessä.	
Lisäksi olemme olleet mukana aloituspalaverissa jos lapsesta on tehty lastensuojeluilmoitus, mutta yhteistyö loppuu siihen, sen jälkeen meillä ei ole yhteistyötä jos emme itse soita lastensuojeluun.	Aloituspalaveri. Lastensuojeluilmoitus	MONIALAINEN YHTEISTYÖ
Verkostopalaverit ja yhteistyö sähköpostitse ja puhelimitse.	Verkostopalaverit ja yhteydenpito.	

TAULUKKO 1. Vastausten pelkistäminen

5 TUTKIMUSTULOKSET, YHTEISTYÖN NYKYTILA JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET

5.1 Työntekijöiden tietous uudesta sosiaalihuoltolaista

Uusi sosiaalihuoltolaki astui voimaan 1.4.2015. Uudistuksen myötä palveluiden painopistettä alettiin siirtämään erikoispalveluista yleispalveluihin. Joitakin palveluita, joita ennen tarjottiin lastensuojelun avohuollon tukitoimina, on mahdollista saada myös yleisinä perhepalveluina. Oikeus palvelujen saamiseen on yhtä vahva kuin lastensuojelulain kautta saatuna. Uudistuksen tavoite on myös edistää eri viranomaisten yhteistyötä ja helpottaa tiedonvaihtoa. (Hallituksen esitys 2014.) Uuden sosiaalihuoltolain kulmakivet ovat ennaltaehkäisevä ja monialainen yhteistyö.

KUVIO 5. Tiedonsaanti uudesta sosiaalihuoltolaista

Kysyimme vastaajilta, olivatko he saaneet tietoa uudesta sosiaalihuoltolaista. Yllä olevasta kuviosta käy ilmi vastausten jakaantuminen. Vastaajista neljä oli saanut tietoa jonkin verran. Kaksi vastaajista koki, että oli saanut tietoa vähän ja paljon tietoa oli saanut yksi vastaaja. Kaksi vastaajista ei ollut saanut tietoa ollenkaan ja kukaan ei vastannut, että olisi saanut tietoa erittäin paljon. Uudesta sosiaalihuoltolaista oli siis melko vähän tietoa. Moni vastaajista oletti, että tulevien koulutusten myötä he saavat lisää tietoa. Vastaajilla

oli uuden lain toimivuudesta vielä epävarmuutta, kuinka se toimii käytännön tasolla Nokian kaupungilla. Vastauksista kuitenkin nousi esille tietoa siitä, että varhaiseen tukeen panostetaan tulevaisuudessa enemmän ja pyritään ehkäisemään ongelmien syntymistä ja lisääntymistä. Tietoutta oli myös siitä, että matalan kynnyksen palveluja ja yhteistyötä eri toimijoiden välillä lisätään.

Aika vähän, pääperiaatteet olen lukenut. Mutta en tiedä vielä miten Nokialla tulee käytännössä toimimaan?

Panostetaan enemmän varhaiseen tukeen, ehkäistään ongelmien syntymistä ja lisääntymistä. Lisätään matalan kynnyksen palveluja. Yhteistyön lisääminen eri toimijoiden kesken. Tuen saannin turvaaminen omalla alueella.

Vastaajat uskoivat, että lakiuudistus tulee näkymään heidän työssään lastensuojeluilmoitusten kasvavana määränä subjektiivisen päivähoito-oikeuden muutoksen myötä. Huolta aiheuttaa myös se, että työn laatu alenee, koska ryhmät kasvavat ja työntekijöistä tuntuu, että päiväkotia on nykyään vain lasten säilöntäpaikka. Vastaajista osa toivoi, että yhteistyö lisääntyisi lakiuudistuksen myötä. Mietintää aiheutti myös se, että avun tarvitsijat tietäisivät mistä apua voi hakea ja saada sitä sen avulla nopeammin ja helpommin. Toivottiin, että yhteistyökumppaneiden tiedottaminen toimintatavoista kriisitilanteissa paranisi, koska lastensuojeluilmoitus on monille perheille järkyttävä kokemus.

Toivon yhteistyön lisääntyvän. Toivon että tarvitsijat tietävät mistä apua voi hakea ja saavat apua nopeammin ja helpommin. Yhteistyökumppaneille tietoa mitä toimintatapoja kriisitilanteissa on. Ongelmiin saadaan helpommin apua ja matalammalla kynnyksellä - lastensuojeluilmoitus on iso ja järkyttävä asia monen perheen kohdalla.

Lapset, joiden toinen vanhempi on kotona, saa olla uudistuksen jälkeen vain osapäiväläisenä, joka tulee vaikuttamaan lastensuojeluilmoitusten kasvuun myöhemmin. Tuntuu, että pk on nykyään vain säilöntäpaikka lapsille, työn laatu alenee, kun ryhmät kasvavat.

Seuraavasta kuvioon olemme koonneet työntekijöiden mielipiteitä siitä, miten sosiaalihuoltolain muutos tulee vaikuttamaan päiväkodissa tehtävään työhön. Keskeisimmät vaikutukset uskotaan liittyvän päiväkodissa saatavaan varhaiseen tukeen. Uudistuksen uskotaan vaikuttavan myös verkostoyhteistyöhön, jolloin avun hakeminen helpottuu ja nopeutuu. Uuden sosiaalihuoltolain myötä pelätään työn laadun laskemista, koska lapsiryhmät kasvavat ja henkilöstöä vähennetään.

KUVIO 6. Sosiaalihuoltolain uudistuksen vaikutukset

5.2 Päiväkodin tehtävät ehkäisevässä lastensuojelussa

Kysyimme myös, että mikä on päiväkodin tehtävä ehkäisevän lastensuojelupalveluiden tuottajana. Vastauksista nousi esille keskeisinä käsitteinä kasvatuskumppanuus ja intensiivinen työskentely perheiden kanssa. Päiväkodin tehtävää pidettiin hyvin tärkeänä osana lastensuojelupalveluiden tuottajana ja vastauksista nousi esiin myös, että asioihin tarttumalla saavutetaan hyviä tuloksia. Vastaajat arvioivat, että yhteistyö vanhempien kanssa on tärkeää sekä vanhempien tiedottaminen erilaisista mahdollisuuksista saada tukea perheeseen. Riskien ennakointia pidettiin myös tärkeänä ja sitä, että ongelmat perheissä huomattaisiin mahdollisimman varhain, jolloin lastensuojelua voisi ohjata vastaavasti perheen luo. Tehtäväksi mainittiin myös tilanneherkkyys, joka nimettiin kuuntelukykynä perheiden asioissa, jolloin apua voidaan tarjota mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Päiväkodin tehtävä on kuunnella herkällä korvalla perheiden tilannetta ja tarjota apua mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Huomata mahdolliset riskitekijät ja ohjata perheitä ajoissa tukipalveluiden piiriin. huomata myös mahdolliset lastensuojeluun liittyvät ongelmat ja ohjata lastensuojelu perheiden luokse. tehdä lastensuojeluilmoitus tarvittaessa.

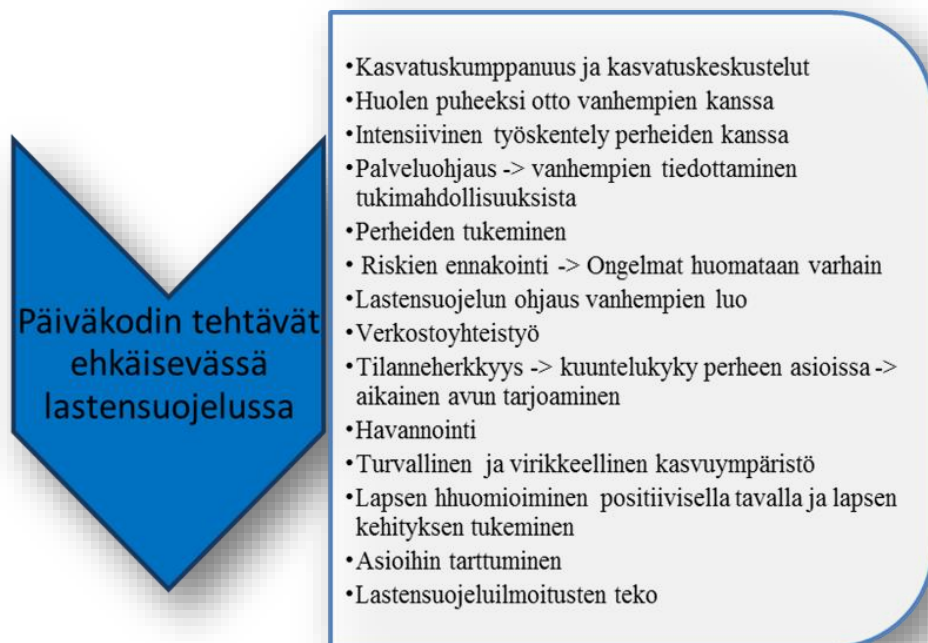
Vastauksissa tuli esille intensiivinen työskentely perheiden kanssa, jolloin päiväkodin henkilökunta näkee perheiden tilanteet melko läheltä. Vastaajien mukaan päiväkodin tehtäviin kuuluu tarjota lapselle virikkeellinen ja turvallinen kasvuympäristö, huomioida lasta positiivisella tavalla ja tukea lapsen kehitystä. Keskustelua vanhempien kanssa pi-

dettiin tärkeänä osana päiväkodin kasvatustyötä ja esimerkkinä mainittiin kasvatustilanteet. Vastaajien mukaan huolen puheeksiotto on osa päiväkodin tehtävää tilanteissa, joissa vanhempien kasvatustehtävissä havaitaan haasteita. Vastauksista nousi esille myös lastensuojeluilmoituksen teko osana ehkäisevää lastensuojelua.

Tarjota lapselle turvallinen ja virikkeellinen kasvuympäristö, missä lapsi saa positiivista huomiota osakseen. Tukea lapsen kehityksellisiä haasteita. Yhteistyön tekeminen vanhempien kanssa lapsen suotuisan kasvun ja kehityksen edistämiseksi.

Tukea vanhemmuutta arjessa esimerkiksi keskustelemalla (kasvatustilanteet) ja tarvittaessa tarjoamalla tietoa vaikkapa perheneuvolan palveluista. Ottamalla mahdollinen huoli puheeksi, jos vanhemmilla on haasteita kasvatuksessa tai kotiolot näyttävät olevan epäsuotuisat lapsen terveille kasvulle.

Päiväkodin tehtävät ovat moninaiset ja alla olevasta kuviosta voi nähdä mitkä ovat päiväkodin tehtävät ehkäisevässä lastensuojelussa.

KUVIO 7. Päiväkodin tehtävät ehkäisevässä lastensuojelussa

5.3 Päiväkodin ja lastensuojelun nykyhetken yhteistyön toteutuminen

Kartoitimme kyselyllä tämän hetkistä yhteistyötä ja sen toimivuutta. Kysyimme myös vastaajien kokemuksia mahdollisista esteistä yhteistyölle.

Yhteistyön tämän hetkistä toimivuutta kysyimme monivalintakysymyksellä. Kuviossa kahdeksan käy ilmi vastausten jakaantuminen. Kuusi vastaajista oli sitä mieltä, että yhteistyö toimii hieman. Kaksi vastaajista vastasi, että yhteistyö ei toimi päiväkodin ja lastensuojelun välillä. Yksi vastaaja vastasi, että yhteistyö toimii hyvin ja yksi vastaaja vastasi, että yhteistyö toimii erittäin hyvin. Parhaiten yhteistyö miellettiin toimivaksi päiväkodeissa, joissa toimii varhaiskasvatuksen perhetyöntekijä.

KUVIO 8. Yhteistyön toimivuus päiväkodin ja lastensuojelun henkilökunnan välillä

5.3.1 Yhteistyön nykytila

Vastaajat kokivat, että päiväkodin ja lastensuojelun välillä on tällä hetkellä verkostoyhteistyötä, luentoja ja koulutuksia. Verkostopalaverit näkyvät arjessa ja yhteydenpitoa on sähköisesti sekä puhelimitse, tietoa vaihdetaan ja vastuualueista tiedotetaan. Lastensuojelua konsultoidaan päiväkodista huolen herätessä. Joissakin päiväkodeissa yhteistyö toteutuu arjessa verkostoyhteistyönä varhaiskasvatuksen perhetyöntekijän kanssa. Osa vas-

taajista koki, että lastensuojelusta saa apua tarvittaessa ja yhteistyö edeltävän vuoden aikana parantunut. Yhteydenpitoa lastensuojelun ja päiväkodin välillä koettiin kuitenkin olevan melko yksipuolista. Päiväkodista ollaan useammin yhteydessä lastensuojeluun, mutta lastensuojelusta otetaan yhteyttä päiväkotiin harvoin.

Sitä ei ole, koska tieto ei kulje eri tahojen välillä. Konsultaatio pk:sta lastensuojeluun vasta kun huoli herää.

Puolet vastaajista koki, että yhteistyötä päiväkodin ja lastensuojelun välillä ehkäisevässä vaiheessa ei ole ollenkaan tai se on hyvin vähäistä. Vastauksista kävi ilmi, että lastensuojelusta ei saada tietoa tarpeeksi ja lasta koskevissa palavereissa lastensuojelusta ollaan niukasti mukana, mikäli päiväkodilla on tieto lastensuojelun asiakkuudesta. Vastaajien mielestä yhteistyö oli puutteellista, koska tieto ei kulje eri tahojen välillä. Koetaan, että yhteistyötä on vasta siinä vaiheessa kun huoli herää, joten varhaisen vaiheen huomiointi on vähäistä. Yhteistyö toteutuu usein vasta, kun lastensuojelusta tarvitaan neuvoa lastensuojeluilmoituksen tekemiseksi. Aloituspalavereissa yhteistyötä oli, mutta yhteistyö loppuu siihen, ellei päiväkotiti itse ota yhteyttä lastensuojeluun. Lastensuojelu ottaa päiväkotitiin yhteyttä, mikäli lastensuojelu tarvitsee päiväkodilta mielipidettä lapsen asioista ja perheen tilanteesta. Yhteistyö toimii päiväkodeissa, joissa on varhaiskasvatuksen työntekijä. Muista vastauksista kävi ilmi, että yhteistyö alkoi usein vasta huolen herätessä eli ehkäisevän vaiheen yhteistyötä ei ollut.

perhetyöntekijä toimii meidän päiväkodilla ja tekee yhteistyötä jo aikaisessa vaiheessa henkilökunnan ja perheiden kanssa.

Seuraavaan kuvioon kokosimme yhteistyön nykytilanteen lastensuojelun ja päiväkodin välillä.

KUVIO 9. Yhteistyön nykytila

5.3.2 Haasteet yhteistyölle

Kartoitimme kyselylomakkeella mahdollisia haasteita päiväkodin ja lastensuojelun yhteistyölle. Suurimpina esteinä yhteistyön toteutumiselle ilmeni kiire, tiedonkulun puute ja henkilökunnan vähyys. Vastauksista nousi esille myös isot lapsiryhmät, jolloin koettiin kiirettä. Suurimpana esteenä pidettiin tiedonkulun puutetta, jota perusteltiin sillä, että salassapitosäädökset ja tietosuojat ovat esteenä yhteydenpidolle lasta koskevissa asioissa. Toisaalta lastensuojelua pidettiin yhteistyöhaluttomana tahona, josta ei myöskään saa mitään tietoa esimerkiksi asiakkuuksista. Esteenä yhteistyölle on myös se, että vaitiolovelvollisuudesta on vääriä käsityksiä. Luullaan, että mistään lasta koskevista asioista ei saa vaihtaa tietoa eri tahojen välillä. Kuvioista kymmenen näkyy keskeisimmät haasteet yhteistyön toteutumiselle.

KUVIO 10. Haasteet yhteistyölle

5.4 Päiväkodin ja lastensuojelun yhteistyön kehittäminen

Seuraavassa osuudessa lähestyimme päiväkodin ja lastensuojelun yhteistyötä kehittämisenäkökulmasta. Kysyimme vastaajilta, että toivovatko he lisää yhteistyötä ja millaista yhteistyö voisi olla. Kysyimme myös, miten hyvä yhteistyö voisi tukea kasvatuskumppanuuden saavuttamista ja toteutumista. Halusimme vastauksia myös siihen, miten hyvä yhteistyö tukisi heidän työtään arjessa sekä miten yhteistyötä voisi toteuttaa.

Kuvio yksitoista kuvaa minkä verran vastaajat toivoivat lisää yhteistyötä. Viisi vastaajista toivoo erittäin paljon lisää yhteistyötä päiväkodin ja lastensuojelun välille ehkäisevässä vaiheessa. Kolme vastaajista vastasi, että toivoo paljon yhteistyötä. Vähän lisää yhteistyötä toivoi kaksi vastaajista. Vastaajista kukaan ei vastannut, ettei toivo ollenkaan lisää yhteistyötä. Vastaajista vähän vastasi ne työntekijät joiden päiväkodissa toimi varhaiskasvatuksen perhetyöntekijä.

KUVIO 11. Toiveet yhteistyön lisääntymiselle ehkäisevässä vaiheessa

5.4.1 Toivottu yhteistyö

Vastauksista nousi esille, että yhteistyön oletetaan sujuvan paremmin, jos päiväkotisi saisi tietää olemassa olevista tukitoimista ja asiakkuuksista. Huomioimisen arvoisena pidettiin vaihtoehtoisuutta, vaikka tietoa lastensuojelusta halutaankin enemmän. Tällöin välttäisiin päällekkäisiltä töiltä. Tärkeänä pidettiin myös sitä, että asiakkuuden lisäksi tietoa olisi hyvä saada perheen tilanteesta ja prosessin etenemisestä.

Tietoa silloin jos soston aloitteesta lapsi aloittaa päivähoidon. Siihen olisi hyvä luoda käytäntö, ettei tarvi miettiä onko perheellä mitään tukea.

Olisi hyvä tietää jos perhe on lastensuojelun asiakas. Jos olemme itse tehneet ilmoituksen olisi hyvä tietää miten tilanne etenee ja jatkuuko seuranta lastensuojelussa mihin saakka.

Tukitoimien suunnittelun toivottiin myös toteutuvan yhteistyössä. Palaverikäytäntöä toivottiin myös tilanteissa, joissa lapsi on tai on ollut aiemmin lastensuojelun asiakas. Tiiviimpää yhteydenpitoa lastensuojelun ja päiväkodin välillä pidettiin tärkeänä, kuten myös tiedottamisen sujumista. Toiveena oli myös yhteiset projektit ja tapaamiset. Esimerkkinä

mainittiin, että lastensuojelu voisi tulla päiväkotiin kertomaan lastensuojelun tarkoituksesta ja tehtävistä avoimeen tilaisuuteen, johon vanhemmat ovat tervetulleita.

avoimempaa yhteistyötä. palaverikäytäntö, jos lapsi ollut/on lastensuojelun piirissä.

Lastensuojelu voisi myös olla enemmän yhteydessä päiväkotiin ja tulla esimerkiksi päiväkotiin kertomaan, mitä lastensuojelun tehtäviin kuuluu ja miksi yhteistyö olisi tärkeää. Vanhemmat olisivat myös tervetulleita tiedotustilaisuuksiin.

Vastaajat toivoivat lisää yhteistyötä, koskien tiedon saamista päiväkotiin ja lasten huoltajille. Päiväkodin työntekijät kokivat, että olisi tärkeää, että päiväkoti saisi tietoa lastensuojelusta, mikäli päivähoido on lapselle ja perheelle sosiaalityöntekijän ohjaama tukitoimi. Tiedottamista muutoksista toivottiin myös ja avointa yhteistyötä. Oheiseen kuvaan on koottu minkä verran vastaajat toivoivat yhteistyötä ja millaista se voisi olla.

KUVIO 12. Toivottu yhteistyö päiväkodin ja lastensuojelun välillä

5.4.2 Yhteistyön kehittämisen vaikutukset

Vastaajien mukaan ymmärrys perheitä ja lasta kohtaan lisääntyisi huomattavasti, jos tieto kulkisi paremmin. Tiedon kululla viitattiin myös käytöshäiriöisen lapsen paremmin ymmärtämiseen. Lapsen hyväksi pidettiin tärkeänä myös tasapuolista yhteistyötä. Työn mielekkyys lisääntyisi myös, kun olisi tietoinen lapsen asioista, jolloin aikaa ja energiaa ei kuluisi epätietoisuuteen. Paremman tiedonkulun myötä osattaisiin jollakin tasolla varautua etukäteen haastaviin tilanteisiin, jos perheellä havaitaan ongelmia.

Ei tarvitsisi olla epätietoinen lapsen asioissa. Ei tarvitsisi käyttää niin paljon aikaa ja energiaa huolen miettimiseen.

tieto lisää ymmärrystä lapsen käytökseen, ymmärrys auttaa lapsen käytöshäiriöissä toimimista.

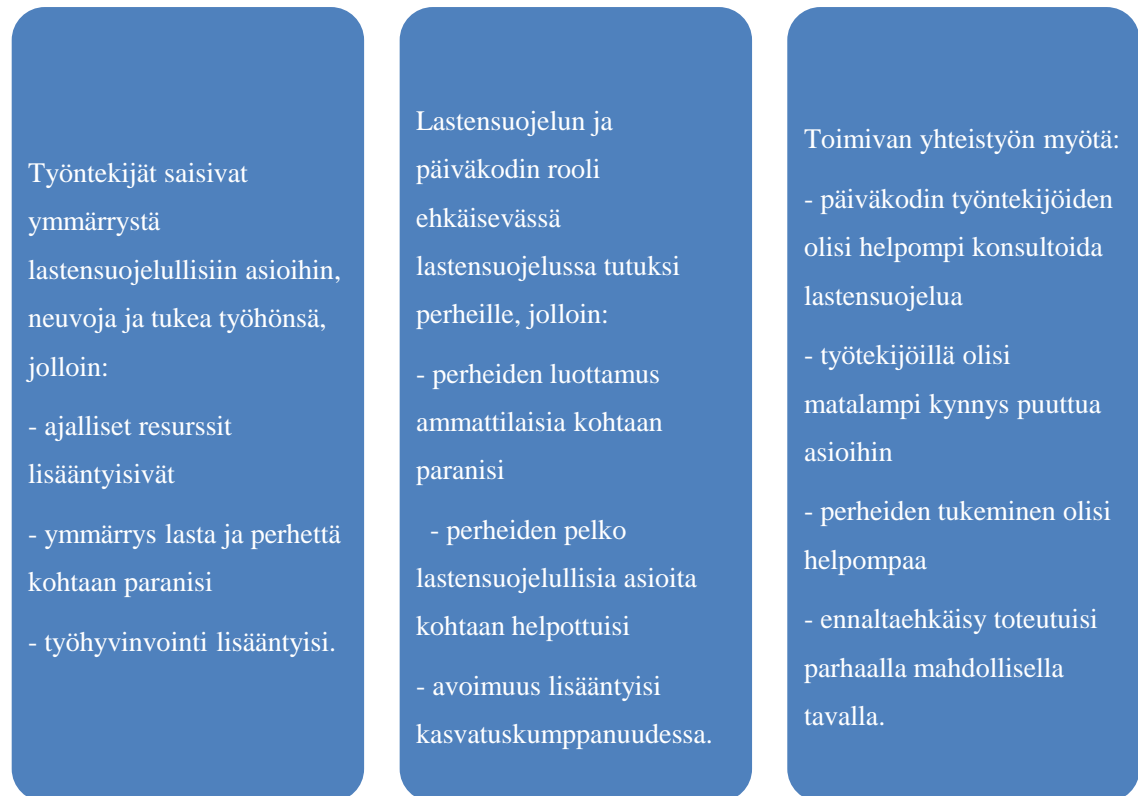
Päiväkodin henkilökunta oli myös sitä mieltä, että olisi helpompaa pyytää lastensuojelulta konsultaatiota ja tärkeitä tietoja lapsesta päivähoidon kannalta, jos yhteistyö olisi toimivaa. Lisäksi, päiväkodin henkilökunta olisi valmis kertomaan vanhemmille tietoa lastensuojelusta, jotta sitä ei pidettäisi niin pelottavana ja negatiivisena asiana. Koettiin, että tieto kulkee nykyään vain päiväkodista lastensuojeluun eikä tiedonkulku ole vastavuoroista. Tietous perheen tilanteesta auttaisi tukemaan ja ohjaamaan perhettä paremmin. Mahdolliset erityisen tuen tarpeet lapsella voitaisiin havaita nopeammin ja puuttua tilanteeseen ajoissa. Työ olisi kaikkien osapuolten osalta avoimempaa, jolloin luottamuskin olisi erilaista.

Lastensuojelusta voisi helpommin pyytää konsultaatiota ja mahdollisesti tärkeitä tietoja lapsesta päiväkodin kannalta. Saisimme tietoa, mitä voisi jakaa myös perheille, jottei lastensuojelu olisi pelottava "peikko", jolla "uhataan". Nykyään tieto tuntuu kulkevan vain päiväkodista lastensuojeluun.

Olisin tietoisempi perheiden arjesta, jolloin heitä olisi helpompi tukea ja auttaa eteenpäin. Mahdolliset erityisen tuen tarpeet lapsella voitaisiin havaita nopeammin. Työ olisi kaikkien osapuolten osalta avoimempaa, jolloin luottamuskin olisi erilaista.

Vastaajien mukaan hyvä yhteistyö voisi tukea kasvatuskumppanuutta ja ymmärrystä perheen tilanteesta. Yhteistyö myös lisäisi ymmärrystä lastensuojelullisiin asioihin, jolloin päiväkodin henkilökunta voisi informoida vanhempia lastensuojelun tarkoituksesta ja tehtävistä. Koettiin myös, että päiväkodin konsultaatio lastensuojelusta olisi helpompaa. Seuraavaan kuvioon on koottu syitä sille miksi yhteistyötä tulisi kehittää.

Miksi kehittää yhteistyötä?

KUVIO 13. Syitä, miksi yhteistyötä tulisi kehittää

5.4.3 Yhteistyön vaikutukset kasvatuskumppanuuteen

Hyvän yhteistyön nähtiin lisäävän päiväkodin ja huoltajien välistä luottamusta. Vastaajat kokivat, että jos päiväkodin työntekijöillä olisi selkeä kuva lastensuojelun toiminnasta, niin siitä olisi helpompi myös kertoa vanhemmille erityisesti silloin, jos yhteydenotto lastensuojeluun katsotaan ajankohtaiseksi. Hyvä yhteistyö lisäisi myös luottamusta ja perhe puhuisi avoimemmin asioistaan päiväkodin työntekijöille. Vastauksista tuli esille myös se, että perheet ymmärtäisivät paremmin päiväkodin osallisuuden lastensuojelutyössä. Perheen tilanteen koettiin yleisesti ottaen parantuvan, jos yhteistyö toimii. Lastensuojelusta uskotaan tulevan perheille vähemmän pelottava asia ja se muuttuisi tutummaksi osa-alueeksi.

5.4.4 Miten yhteistyötä tulisi kehittää

Päiväkodin henkilökunta oli sitä mieltä, että yhteistyön edistämiseksi tarvitaan aktiivisuutta ja avoimuutta kummaltakin osapuolelta. Lastensuojelusta toivotaan saavan enemmän tietoa ja toimintatavat tulisi olla yhteisiä ja tavoitteet laadittaisiin yhteistyössä. Tapaamisia ja yhteisiä projekteja tulisi järjestää enemmän ja päätöksen teon jälkeen asiat tulisi myös toteuttaa, jotta ne eivät jää vain puheen tasolle. Yhteistyön parantamiseksi ja suunnittelemiseen olisi hyvä ottaa vanhempia mukaan.

Tapaamisilla, esimerkiksi kaksi kertaa vuodessa ja muutoinkin tarpeen tullen. Järjestettäisiin tarpeen mukaan yhteisiä infoiltoja tms. Vanhemmille.

Tiedonjakaminen osapuolille. Yhteiset toimintatavat ja tavoitteet.

Käytännössä yhteistyötä voitaisiin toteuttaa koulutuksina, verkostopalaverina, puhelin-keskusteluina ja uusien käytäntöjen kehittämisenä. Toisaalta tärkeänä pidettiin myös säännöllisiä tapaamisia kaikkien osapuolten välillä ja yhteisiä tiedotustilaisuuksia. Vanhempain tietämystä lastensuojelun tarkoituksesta ja työnkuvasta tulisi lisätä esimerkiksi vanhempainilloissa. Yhteistyön toteutus käytännössä vaatisi myös lastensuojelun työntekijän osallistumisen varhaiskasvatussuunnitelman keskusteluihin ja avointa tiedon jakamista. Vastaukset on listattu seuraavassa kuviossa.

Päiväkoti ja lastensuojelu

- Yhteiset projektit
- Säännölliset yhteistyötapaamiset/verkostopalaverit
- Koulutukset
- Puhelinkeskustelut.
- Tiedonkulku ja tiedottaminen saumattomaksi
- Tasapuolinen yhteistyö, eli molemmat tahot panostavat yhteistyöhön
- Työntekijöiden oma aktiivisuus
- Tapaamiset ja yhteistyö perheiden kanssa
- Lastensuojelun työntekijän osallistuminen varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluihin

KUVIO 14. Yhteistyön kehittäminen

5.5 Johtopäätökset

Varhaiskasvatus on ehkäisevää lastensuojelua ja sen tehtävänä on Kettusen, Ihalaisen ja Heikkisen (2003) mukaan tukea lapsen kasvua ja kehitystä kokonaisvaltaisesti yhdessä vanhempien kanssa. Pystyäksemme tukemaan lapsen perhettä kasvatuksellisissa asioissa ja puuttuaksemme ongelmiin jo hyvin varhaisessa vaiheessa, on tärkeää, että peruspalveluja tuottavat yksiköt ja lastensuojelun työntekijät tekevät yhteistyötä. (Kettunen, Ihalainen & Heikkinen 2003, 63, 65.) Tämän määrää lastensuojelulaki ja sosiaalihuoltolaki. 1.4.2015 voimaan tulleen sosiaalihuoltolaki uudistuksen painopiste on ehkäisevässä työssä ja monialaisessa yhteistyössä. Toteutimme kyselyn toukokuussa 2015, jolloin uudistunut sosiaalihuoltolaki aiheutti vastaajissa hieman hämmennystä. Osa vastaajista tiesivät vähän uusista muutoksista, mutta osa vastaajista ei tiennyt uudistuksesta mitään. Vastaustulos ihmetyttää meitä aiheen tutkijoina, koska olemme sosiaalialan opiskelijoita. Mielestämme on hämmentävää, että alan ammattilaisten tietous aiheesta on näin niukkaa. Tietämättömyys oman alan ajankohtaisista aiheista häiritsee osaltaan yhteistyön paranevista ehkäisevässä vaiheessa. Kuten vastauksistakin käy ilmi, koulutuksia tulisi lisätä ja

tiedottaa ammattilaisia ajankohtaisista aiheista enemmän. Lakiuudistuksen kuitenkin toivotaan auttavan siihen, että yhteistyö lastensuojelun ja päiväkodin välillä lisääntyisi ja ongelmiin olisi mahdollista puuttua jo varhaisemmassa vaiheessa. Osa vastaajista eivät osanneet vastata kysymykseen, miten lakiuudistus tulee vaikuttamaan käytännön työhön.

Päiväkodin tehtävää ehkäisevässä työssä pidettiin tärkeänä. Tehtävinä painottui kasvatuskumppanuus ja intensiivinen työskentely perheiden kanssa, jolloin luottamussuhde syntyi ja mahdolliset tuen tarpeet nähtäisiin aikaisemmin. Työntekijöiltä tämä vaatisi myös tilanneherkkyyttä ja kuuntelukykyä. Työntekijöiden olisi myös helpompi keskustella avoimemmin huoltajien kanssa, kun suhde olisi luottavainen. Tähän kuitenkin toivottiin myös tukea ja tietoa lastensuojelun puolelta. Nähtiin, että kertomalla lastensuojelun tehtävästä huoltajille heidän kynnys madaltuisi ja mahdolliset pelot lastensuojelua kohtaan pienenisivät. Tämä vaatisi myös sen, että lastensuojelun työntekijä tapaisi kaikkia päiväkodin perheitä, jolloin perheillä olisi mahdollisuutta tutustua lastensuojelun työntekijään. Päiväkodin tehtävänä nähtiin myös tarjota lapselle virikkeellinen ja turvallinen kasvuympäristö, huomioida lasta positiivisella tavalla ja tukea lapsen kehitystä. Vastauksista kävi kuitenkin ilmi, että suuret ryhmäkoot ja työntekijöiden vähäisyys ovat uhkana tämän toteutumiseksi. Tämän vuoksi myös sosiaalihuoltolain uudistusta, joka poistaa subjektiivisen päivähoito-oikeuden nähtiin uhkana. Mielestämme sellaiset perheet, jotka tarvitsisivat päivähoiton tukea, mutta joilla ei ole lastensuojelun asiakkuutta ovat uhkana jäädä palvelujen ulkopuolelle. Näin neuvola on ainoa paikka, joka näkee perheen tilanteen edes hieman lähempää.

Tutkimukseen osallistuneet kokivat yhteistyötä olevan ehkäisevässä vaiheessa päiväkodin ja lastensuojelun välillä vaihtelevasti. Yhteistyö toteutui parhaiten päiväkodissa, jossa toimi varhaiskasvatuksen perhetyöntekijä. Vastauksista oli havaittavissa epävarmuutta, joka koskee uudistunutta sosiaalihuoltolakia ja se puhututtaa varhaiskasvatuksen henkilökuntaa. Varhaiskasvatuksen työntekijät kokivat, että parantamalla yhteistyötä ehkäisevässä vaiheessa voitaisiin estää ongelmien kasvaminen perheissä ja oman työn kuormittavuus pienenesi. Ehkäisevän lastensuojelun työnkuvan saattaminen perheiden tietoisuuteen nähtiin hyvin tärkeänä luottamuksen rakentumiselle. Johtopäätöksiin tuloksista voidaan lisätä myös konsultaation vähyys, johon vaikuttavat väärät käsitykset salassapidosta ja vaitiolovelvollisuudesta. Konsultaatio on tärkeä työväline eri tahojen välisen yhteistyön saavuttamiseksi ja ylläpitämiseksi.

Yhteiskunnassamme sana lastensuojelu on jo terminä luotaantyöntävä ja sillä on leimaava maine, joten koimme tärkeäksi selvittää päiväkodin ja ehkäisevän lastensuojelun yhteistyön toteutumista. Aineistosta selvisi, että yhteistyön nähtiin toteutuvan parhaiten siinä päiväkodissa, jossa toimii varhaiskasvatuksen perhetyöntekijä. Perhetyöntekijä tekee tiivistä yhteistyötä päiväkodin kanssa ja on tarvittaessa mukana lasten varhaiskasvatuskeskusteluissa. Näin ollen verkostoyhteistyö toteutuu, tietoa vaihdetaan ja vastuualueista tiedotetaan. Mielestämme myös perheillä on matala kynnyks tavata perhetyöntekijää, koska hän toimii päiväkodin tiloissa. Hän tulee hyvin tutuksi kaikille vanhemmille, eikä häntä välttämättä mielletä lastensuojelun työntekijänä.

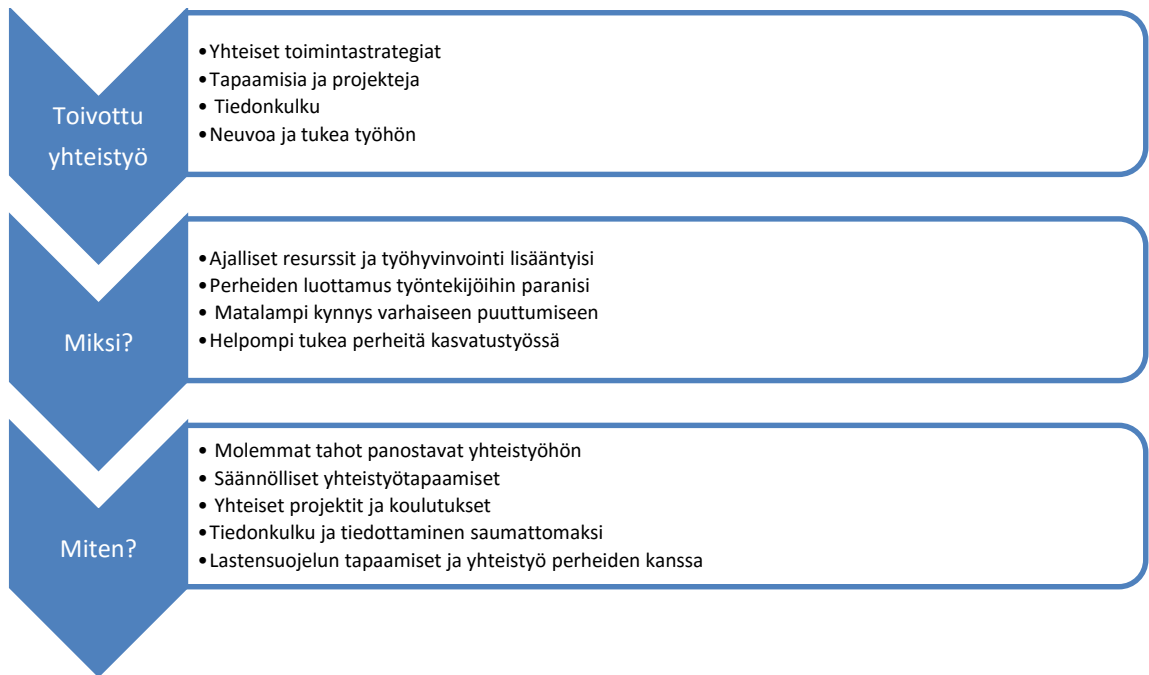
Osa vastaajista koki, että he eivät saa tarpeeksi tietoa lastensuojelusta ja koettiin jopa, että lastensuojelun puolelta ei haluta tehdä yhteistyötä. Yhteistyötä oli joko vähän tai ei ollenkaan. Päiväkodin työntekijät toivovat, että lastensuojelusta oltaisiin yhteydessä päiväkoitiin ja päinvastoin. Lastensuojelun nähtiin osallistuvan hyvin harvoin lasta koskeviin palavereihin. Yhteistyö koettiin myös hyvin puutteelliseksi, koska tieto ei kulje tahojen välillä. Jo olemassa olevista asiakkuuksista toivottiin lisää tietoa, koska näin päiväkodin henkilökunta pystyisi parhaiten tukemaan perhettä ja toteuttamaan kasvatustehtävänsä. Monessa vastauksista nousi esille, että juridiset säännökset, etenkin salassapitovelvollisuus, ovat esteenä yhteistyölle ja tiedon kululle. Laki sosiaalihuollon asiakkaiden asemasta ja oikeudesta määrittelee kuitenkin seuraavalla tavalla;

Salassa pidettävistä asiakirjoista saa antaa tietoja, jos asiakas antaa siihen suostumuksensa, tai jos hänen laillinen edustajansa siihen suostuu. Tämä kuitenkin edellyttää sitä, että alaikäisen lapsen edustajalla on oikeus tiedon saantiin. (16 §.) Salassapitovelvollisuutta voidaan kiertää sellaisissa tilanteissa, joissa asiakas ei ole antanut suostumustaan asiakirjojen tietojen levittämiseen, mikäli tiedon saanti on välttämätöntä asiakkaan hoidon, huollon tai koulutuksen tarpeen selvittämiseksi. Tietoja saa luovuttaa vain tilanteissa, joissa asiakas ei kykene itse arvioimaan asian merkitystä, luovutus olisi asiakkaan etujen ja oikeuksien turvaamista sekä, jos tieto on tarpeen lapsen edun vuoksi. Tietoja saa luovuttaa myös muille viranomaisille tai asiakkaan lailliselle edustajalle, mutta vain siinä määrin, kuin se on asiakkaan kannalta välttämätöntä. (17 §.) (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeudesta 22.9.2000/812

Mielestämme viimeisen lauseen osa ”siinä määrin, kuin se on asiakkaan kannalta välttämätöntä” kiteyttää kaiken. Päiväkodin tulee saada lapsesta se tieto, joka on välttämätöntä työn kannalta.

Enemmistö vastaajista toivoi yhteistyötä erittäin paljon lisää päiväkodin ja lastensuojelun välille ehkäisevässä työssä. Tutkimuksen perusteella hyvän yhteistyön luominen ei vaatisi suuriakaan muutoksia. Suurin kehitettävä alue olisi päiväkodin ja lastensuojelun välisessä tiedonkulussa. Tiedonkulku sisältäisi yhteistyötapaamisia, tiedottamista, avoimuutta ja omaa aktiivisuutta. Toivottiin, että mahdollisten tukitoimien suunnittelu voitaisiin tehdä yhdessä lastensuojelun kanssa. Perheiden kanssa tehtävässä työssä kehitettävää olisivat yhteiset projektit, tapaamiset perheen kanssa, jolloin on paikalla päiväkodin henkilökuntaa ja lastensuojelun henkilökuntaa. Yhteistyö perheen kanssa parantuisi myös sillä, että lastensuojelun työntekijä näkyisi enemmän päiväkodeilla esimerkiksi vanhempainilloissa. Varhaiskasvatuksen työntekijän toimiessa päiväkodissa tämä toteutuu hyvin. Muissa päiväkodeissa yhteistyötä voitaisiin tehdä esimerkiksi perhetyöntekijän kanssa. Hän voisi olla mukana vanhempainilloissa ja olla läsnä lapsia haettaessa päiväkodilta. Näin vanhemmilla olisi helppo lähestyä häntä, jutella ja sopia tapaamisesta. Vanhempien olisi myös helppo hyväksyä perhetyöntekijä varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluihin, koska hän olisi tuttu työntekijä. Ihanteellista olisi, jos perhetyöntekijä voisi aina välillä olla tavattavissa päiväkodilla, jolloin vanhemmat voisivat varata hänelle ajan ja mennä keskustelemaan. Uskomme, että moni vanhempi tarvitsee tukea kasvatuksellisiin haasteisiin nykyaikana. Tämä kasvattaisi hetkellisesti kunnan menoeriä, mutta uskomme, että se maksaisi itsensä takaisin hyvin nopeasti. Hyvällä yhteistyöllä päiväkodin ja lastensuojelun välillä, päästäisiin hyviin tuloksiin perhe- ja työntekijähyvinvoinnissa ja ennaltaehkäistäisiin syrjäytymistä.

Seuraavaan kuvioon olemme koonneet tulosten yhteenvedon.

KUVIO 15. Tulosten yhteenveto

6 YHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN JA VAIKUTUKSET PÄIVÄKODISSA TEHTÄVÄÄN TYÖHÖN

Kuten Glenny & Roaf (2008) toteavat teoksessaan, että olennainen osa tehokkaalle yhteiselle toiminnalle näyttäisi olevan oikean suunnan ja projektin tarkoituksen sopiminen yhdessä. Hyviä tuloksia on saatu käyttämällä kustannuksia yhteistyöhön esimerkiksi aikaan kokouksissa ja kouluttamiseen. Nämä resurssien käytöt ovat väistämättömiä, jos halutaan saavuttaa hyvä ja toimiva monialainen yhteistyö. (Glenny & Roaf 2008, 37–38.) Glennyn ja Roafin mainitsemat resurssit tulivat esille myös tutkimuksemme vastauksissa. Olemme listanneet keskeisimmät kehitettävät osa-alueet käytännön tasolla, jotka vaikuttaisivat positiivisella tavalla lastensuojelun ja päiväkodin väliseen yhteistyöhön ehkäisevässä vaiheessa Nokian kaupungilla.

Tiedonkulku yhteistyötahojen välillä

Saavuttaakseen toimivan yhteistyön päiväkodin ja lastensuojelun tulee panostaa hyvään tiedonkulkuun. Juholin (2008) kuvaa viestintää tiedon siirtämiseksi paikasta toiseen. Avainsanoja viestinnälle on vuorovaikutus ja vastavuoroisuus, keskinäinen arvostus sekä viestinnän tuleminen osaksi jokaisen työtä ja elämää. (Juholin 2008, 58, 61.) Yhteisössä tapahtuvaa viestintää, joka on johdettua, ammattimaista viestintää, jonka tavoitteet lähtevät koko organisaation tavoitteista, kuvataan usein myös sanalla yhteisöviestintä. (Juholin 2009, 22.) Tiedonkulun takaamiseksi työntekijöillä tulisi olla säännöllisiä yhteistyötapaamisia ja yhteisiä koulutuksia. Viestinnästä tulisi tehdä mahdollisimman helppoa työntekijöille. Myös päiväkodin ja lastensuojelun työntekijöiden tulisi sitoutua tähän.

Työturvallisuuskeskuksen julkaisun (2009) mukaan hyvä viestintä luo hyvinvointia työntekijöille. Viestinnän tulee tarjota perustietoa siitä, miten työ voidaan tehdä terveellisesti ja turvallisesti. Työntekijöille tulee antaa myös muuttuvaa tilannesidonnaista tietoa sekä suunnitelmia ja näkemyksiä tulevaisuudesta. Dosentti Elisa Juholin mukaan tietämättömyys lamaannuttaa ja huonossa viestinnässä tietoa jaetaan mahdollisimman vähän ja mahdollisimman myöhään. Asiantuntijat ovat parhaita oman työnsä asiantuntijoita, joten yhteistä osaamista kartutetaan pyytämällä ja antamalla apua. Hyvin toimiva viestintä vah-

vistaa yksilöä ja työyhteisöä. Hyvällä viestinnällä voidaan siis parantaa työyhteisön ilma-
piiriä ja työhyvinvointia. Tällä on yhteys sairauspoissaoloihin. Kehitystyöhön tulee ottaa
mukaan henkilöstö, koska näin voidaan hyödyntää työyhteisön voimavaraa eli henkilös-
töä ja sen osaamista. Tehokas ja tuloksia tuottava viestintä on suunnitelmallista, innova-
tiivista, tavoitteellista, osallistavaa, vuorovaikutteista, avointa, vuoropuhelun ja palaut-
teen, sallivaa, motivoivaa, kannustavaa, ennakoivaa ja proaktiivista, muutoksiin varautu-
vaa, työyhteisöä energisoivaa, innovaatioihin kannustavaa. (Rissa, 2009.) Avoimen vuo-
rovaikutuksen avulla pystytään turvaamaan organisaation perimmäinen tavoite. Opinnäy-
tetyömme kannalta tämä tarkoittaa sitä, että Nokian kaupungin varhaiskasvatuksen am-
matillaiset pystyvät vastaamaan lasten ja perheiden tarpeisiin kokonaisvaltaisemmin las-
tensuojelun ja päiväkodin välisen yhteistyön myötä.

Toimintastrategia

Jotta viestintä ja yhteistyö saataisiin toimivaksi sekä työntekijät sitoutettua toimintaan, niin
päiväkodin ja lastensuojelun tulisi luoda yhteinen toimintastrategia. Tulosten mukaan las-
tensuojelusta toivotaan saavan enemmän tietoa ja toimintatavat tulisi olla yhteisiä ja ta-
voitteet laadittaisiin yhteistyössä. Verkostopalaverit, puhelinkeskustelut ja uusien käytän-
töjen kehittämien auttaisi yhteisen toimintastrategian luomisessa.

Strategia on organisaation pitkän tähtäimen kehityssuunta ja- ulottuvuus eli johdonmu-
kainen toimintamalli. Strategian tavoite on tyydyttää sidosryhmien odotukset. (Johnson
2011, 18; Mintzberg, Ahlstrand, Lampel 1998, 9; Santalainen 2009.) Strategian tavoit-
teena pyritään tekemään asioita tehokkaammin ja paremmin sekä pyritään tyydyttämään
tarpeet jo olemassa olevilla liiketoiminta-alueilla. Toisaalta pyritään tekemään jotain
uutta ja erilaista eli ei pyritä optimoimaan toimintaa, vaan tekemään jotain toisin. (Vuo-
rinen 2013.)

Strategisen suunnitelman suunnittelu, toteutus ja seuranta tulee lähteä yksikön johtajilta.
Johtajilla odotetaan olevan kykyä ja osaamista, jonka varassa yhteiskunnan ja asiak-
kaiden tulevaisuuden vaatimukset voidaan ottaa huomioon. Tämä vaatii johtajilta ongel-
manratkaisukykyä sekä taitoa pitää hallussaan organisaation kaikki toimintaprosessit.
Näitä prosesseja ovat muun muassa suunnittelu ja päätöksenteko, toimeenpano, talouden

ja politiikan asettaminen edellytysten ymmärtämiseen sekä vuorovaikutus eri intressitahtojen kanssa. Sosiaalialan strategisessa johtamisessa korostuu toiminnan proaktiivisuus eli johdon kyky ottaa huomioon ja ennakoida kokonaisuus. (Niiranen ym. 2010, 84–86.)

Päiväkodin ja lastensuojelun työntekijöiden tulisi siis laatia toimintastrategia yhdessä johtajien kanssa. Näin saataisiin mukaan monia eri näkemyksiä siitä, että mitä hyvä yhteistyö olisi ja mitä elementtejä se pitäisi sisällään. Luomalla tavoitteet ja toimintamallit yhdessä saataisiin molemmat osapuolet sitoutettua toimintaan. Suunnitelmaa tulisi myös tarkistaa tasaisin väliajoin ja arvioida sitä sekä tehdä tarvittavia muutoksia. Nokian kaupungin päiväkoteihin voisi laatia yhteenvedon yhdessä suunnitellusta ja aika-ajoin arvioidusta toimintastrategiasta, jolloin se tavoittaisi kaikki päiväkodin työntekijät ja se olisi aina nähtävillä.

Työntekijöiden hyvinvointi

Työpaikan ilmapiiri, jaksaminen ja työkyky ovat osa työhyvinvointia. Johtamisen kannalta on hyvä tiedostaa, että työhyvinvointi koostuu sekä yksilön että yhteisön fyysisistä, henkisistä ja sosiaalisista ulottuvuuksista. Nykytiedon mukaan selkeä johtaminen ja töiden järjestely, oikeudenmukaiset ja yhteiset pelisäännöt, luotettava ja avoin vuorovaikutus sekä mahdollisuus vaikuttaa omaan työhön saattavat olla yksilön työkyvyn kannalta jopa merkittävimpiä asioita kuin terveys sinänsä. Työkyvyn perusta onkin työyhteisön toimivuudessa. (Niiranen ym. 2010, 151.) Terveysriskejä työpaikalla ovat muun muassa heikko tiedonkulku ja tuen puute. (Talentia). Selkeän johtamisen ja töiden järjestelyn lisäksi Nokian päiväkotien johtajien olisi hyvä kiinnittää huomiota myös siihen, että he kannustavat työntekijöitä ja tukevat heitä omassa työssään. Uskomme, että tämä lisäisi työn mielekkyyttä ja se vaikuttaa pidemmällä tähtäimellä jaksamiseen työssä.

Talentian mukaan työolosuhteet eivät ole pysyvä tila, vaan niitä voidaan muokata siten, että ne tukevat työhyvinvointia ja työkykyä. Työn tulee olla mielekästä ja sujuvaa turvallisessa, terveyttä edistävässä sekä työuraa tukevassa työyhteisössä. Parhaimmillaan tiedonkulku ja vuorovaikutus ovat työyhteisössä avointa. Hyvässä työyhteisössä ongelmat uskalletaan nostaa esille ja käsitellä ne asianmukaisella tavalla sekä yhteistyö toimii kaikkien työntekijöiden välillä. Toimivan ja hyvinvoivan työyhteisön henkilöstö on motivoi-

tunut, vastuullinen ja kehitysinnokas. Uhkina työntekijöiden terveydelle puolestaan pidetään pitkittynyttä henkistä ja fyysistä työn kuormittavuutta. Monet työntekijät kokevat lastensuojelullisissa haasteissa stressiä. Lyhytkestoisena stressi aktivoi voimavaroja haasteiden kohtaamiseen ja edistää suoriutumista. Pitkittynyt tai hyvin voimakas stressi kuitenkin voi johtaa työuupumukseen, masennukseen ja jopa työkyvyttömyyteen. (Talentia.) Opinnäytetyömme tutkimustuloksiin nojaten voisi ajatella, että Nokian päiväkoteihin olisi hyvä ottaa sellainen palaverikäytäntö tai työryhmä, jossa olisi paikalla lastensuojelun ja päiväkodin työntekijöitä. Työryhmä voisi kokoontua useammin kuin kerran kuukaudessa. Olisi hyvä keskustella työn haasteista yhdessä ja tuoda avoimesti esille sellaiset tilanteet, joissa mahdollisesti kokee epävarmuutta ja käsitellä ne yhdessä työryhmässä. Uskomme, että tämä on osa ehkäisevää työtä, kun jokaisen ammattilaisen näkemykset ja mahdolliset huolet tulee huomioiduksi.

Työpaikalla hyvinvointiin tulee panostaa, sillä hyvä työhyvinvointi vaikuttaa yksilö, yritys ja yhteiskunta tasolla. Työntekijän voidessa hyvin tulee yritykselle säästöjä sairauspoissaolo-, työkyvyttömyys- sekä rekrytointikustannuksissa. Useat tutkimukset työhyvinvoinnin vaikuttavuudesta ovat vahvistaneet, että satsaaminen työhyvinvointiin tulee moninkertaisena voittona takaisin, sillä työhyvinvointi tukee työntekijän jaksamista töissä pidempään ja sillä on taloudellisia vaikutuksia koko yhteiskunnalle ja yksilön eläkkeeseen. (Etera.)

Jos ehkäisevä vaihe päiväkodin ja lastensuojelun yhteistyössä toteutuisi aukottomasti, voitaisiin säästyä monilta korjaavilta toimenpiteiltä tulevaisuudessa. Korjaavat toimenpiteet tulevat myös yhteiskunnalle kalliiksi. Tämän vuoksi on tärkeää panostaa ehkäisevään vaiheeseen niin työntekijöiden hyvinvoinnin kannalta kuin lasten ja perheiden kannalta. Tutkimuksen uutena näkökulmana nousi esille, että hyvä yhteistyö päiväkodin ja lastensuojelun välillä ehkäisevässä vaiheessa lisäisi työntekijöiden resursseja, koska he saisivat hyvällä tiedonkululla tukea työhönsä ja päätöksien tekemiseen. Tämä myös edesauttaisi ajoissa konsultointia, ja näin perheet saisivat tuen tarpeeksi ajoissa. Mielestämme työntekijöiden kuormittavuutta lisää paljon se, että he eivät aina tiedä miten toimia tilanteissa, joissa perheen tilanne mietityttää.

Vaikutus perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön

Kasvatustehtävään tarvitaan ammattilaisten välisen yhteistyön lisäksi huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä, jolloin puhutaan kasvatuskumppanuudesta. Kasvatuskumppanuus varhaiskasvatuksessa tarkoittaa tiivistä yhteistyötä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemisen edistämiseksi. Kasvatuskumppanuuden toteutumiseksi huoltajien ja päivähoiton henkilökunnan välillä täytyy olla luottamusta, tasavertaisuutta ja kunnioitusta. Päiväkodin henkilöstöllä on ensisijainen vastuu siitä, että kasvatuskumppanuudesta tulisi luonteva osa kasvatustehtävää toteutettaessa. (Saarijärvi 2005, 11, 31; Stakes 2005, 31; Taskinen 2012, 48.)

Kasvatuskumppanuuden lähtökohtana ovat lapsen tarpeet, joten varhaiskasvatusta tulee toteuttaa siten, että se on lapsen edun mukaista ja lapsen oikeuksien toteuttamista. Kasvatuskumppanuuden luominen on tärkeää, koska sen avulla saavutetaan lapselle kokonaisvaltaisen kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin ympäristö. Tärkeää on keskustella arvoista, näkemyksistä ja vastuista huoltajien kanssa, jotta välttyttäisiin ristiriitatilanteilta kasvatustehtävän aikana. Kasvatuskumppanuuden avulla pyritään muodostamaan lapsen kannalta mielekäs kokonaisuus. (Saarijärvi 2005, 11, 31; Taskinen 2012, 48.)

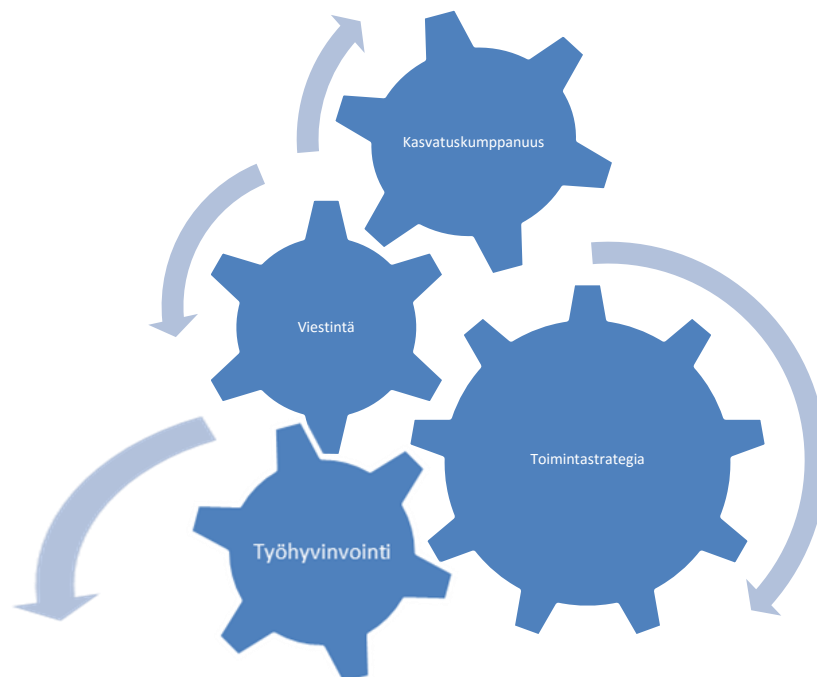
Hyvällä yhteistyöllä olisi vaikutuksia myös perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön. Stakes (2005) mukaan hyvän kasvatuskumppanuuden saavutettua on helpompi tunnistaa hyvinkin varhaisessa vaiheessa lapsen kasvun, kehityksen tai oppimisen alueella mahdollinen tuen tarve, jolloin huoltajien kanssa yhdessä luodaan lapselle tarvittavat tukitoimet. (Stakes 2005, 32).

Kokemuksemme mukaan luottamussuhde vanhempiin ei välttämättä ole aina niin vahva, että asioista olisi helppo keskustella. Usein lapsesta nousee pieni huoli, mutta ajatellaan, että se ei ole tarpeeksi iso siihen, että lastensuojelua konsultoitaisiin. Hyvällä yhteistyöllä jo ehkäisevässä vaiheessa kynnys ottaa yhteyttä pienenee huomattavasti. Uskomme myös, että perheen saadessa tietoa lastensuojelusta, heidänkin yhteydenottojen määrä kasvaisi, koska perheet eivät pelkäisi ottaa yhteyttä. Mielestämme monessa perheessä halutaan ottaa yhteyttä ja pyytää tukea esimerkiksi jaksamiseen, mutta ei uskalleta, koska pelätään lasten huostaanottoa. Tätä työntekijät voisivat edesauttaa erilaisilla projekteilla, joissa esimerkiksi lastensuojelun työntekijä tulee kertomaan päiväkodilla työstänsä ja ta-

paamaan vanhempia. Tiedottamalla perheitä lastensuojelun tehtävistä ja tuomalla lastensuojelu näkyväksi saavutettaisiin avoimuutta ja luottamusta kasvatuskumppanuuteen. Hyvä yhteistyö päiväkodin ja lastensuojelun välillä myös takaisi sen, että kaikilla on samat toimintamallit perheiden kanssa työskennellessä.

Yhteenveto

Tekemällä lastensuojelun ja päiväkodin yhteinen toimintastrategia voitaisiin luoda toimintasuunnitelma ja tavoitteet toiminnalle. Suunnitteluun voitaisiin osallistaa myös perheitä. Toimintastrategiaan tulisi sisällyttää hyvä tiedonkulku eri tahojen välillä, koska viestinnän tulisi toimia saumattomasti päiväkodin, lastensuojelun ja perheen välillä. Hyvä tiedonkulku edesauttaisi päiväkodin työntekijöiden työhyvinvointia, koska he saisivat neuvoa ja tukea päätöksiin ja työhönsä. Samaan aikaan perhe saisi tietoa lastensuojelun tehtävästä ja heidät tehtäisiin näkyväksi, niin kasvatuskumppanuuden luottamus suhteen rakentuminen helpottuisi ja avoimuus lisääntyisi. Nämä yhteistyön kehittämisen osa-alueet on havainnollistettu seuraavassa kuviossa.

KUVIO 14. Yhteistyön kehittämisen osa-alueet

7 POHDINTA

7.1 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2002) sekä Tuomen ja Sarajärven (2009) mukaan tutkijoiden tulee kiinnittää huomiota tutkimuksen aikana rehellisyyteen, tarkkuuteen ja huolellisuuteen. Tutkimuseetiikkaan kuuluu myös huomioida, että tiedonhankintamenetelmät ja tulosten arviointi tapahtuu eettisesti oikealla tavalla. Aiemmin tehdyt tutkimukset täytyy myös huomioida asianmukaisin tavoin. Tutkimustulosten säilyttäminen ja niiden kirjaaminen tai raportointi ovat myös osa tutkimuseetiikkaa. Raportoinnissa tulee kiinnittää huomiota kirjoitusasuun ja huolehtia siitä, että teksti ei ole harhaanjohtava ja että lukija ei saa tuloksista väärää kuvaa. Tutkimustulosten kirjaaminen tapahtuu siten, että kaikki oleellinen kirjataan ylös, jotta tutkimustulosten analysointi ja kirjaaminen eivät jää puutteellisiksi. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2002, 3-5; Tuomi & Sarajärvi 2009, 132–133.)

Opinnäytetyöprosessimme aikana kiinnitimme erityistä huomiota rehellisyyteen, tarkkuuteen ja huolellisuuteen. Laadimme prosessin alussa tutkimussuunnitelman, joka johdatti prosessin kulkua. Mietimme myös tarkkaan tutkimuskysymykset, jolloin oli helppompaa rajata tietomäärää. Lähdemateriaalia etsiessämme kiinnitimme huomiota siihen, että se oli luotettavista lähteistä. Erityistä tarkkuutta vaati myös se, että käsitelimme lähdeaineistoa oikealla tavalla eli esitimme tiedon niin kuin alkuperäinen kirjoittaja oli sen tarkoittanut emmekä irrottaneet tietoa kokonaisuudesta, jolloin se olisi vääristynyt. Olimme myös hyvin huolellisia lähdemerkinnöissämme. Opinnäytetyössämme olemme huomioineet muita tutkimuksia ja käsitellyt tutkimustietoa raporttimme alussa. Koimme, että tutkimustulokset antoivat pohjatietoa omalle opinnäytetyöllemme ja hyödynsimme sitä. Emme kuitenkaan antaneet aikaisempien tutkimustulosten johdatella tutkimustamme liikaa, vaan halusimme saada tietoa juuri Nokian päiväkotien työntekijöiltä.

Hirsijärven, Remeksen ja Sajavaaran (2007) mukaan tutkimuksen tulokset tulee kuvata totuudenmukaisesti. Reabiliteetilla tarkoitetaan tutkimuksen luotettavuutta ja validiteetilla tutkimuksen pätevyyttä. Tutkimuksen pätevyydellä kuvataan siis sitä, mittaako tutkimus sitä mitä sen on tarkoitettu mitata. Kun tutkimustuloksista saadaan vastaus tutki-

muskysymykseen, voidaan tutkimustuloksia sanoa reaabeleiksi sekä valideiksi. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 213.) Koemme, että saimme opinnäytetyömme tutkimuskysymyksiin kattavat vastaukset ja täten tulokset ovat reaabeleja sekä valideja.

Aaltolan ja Vallin mukaan kysymyksiä laatiessa kysymyslomakkeeseen täytyy olla huolellinen, koska väärin asetetut kysymykset vaikuttavat tutkimustuloksiin myöhemmässä tutkimuksen vaiheessa. (Aaltola & Valli 2001,10.) Tutkijan tulee myös kiinnittää huomiota siihen että hän toimii puolueettomasti tiedonantajien kertomaan, eikä anna esimerkiksi uskonnon tai sukupuolen vaikuttaa tulosten analysointiin. (Patton 2002, 40). Teoksessa laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi Tuomi ja Sarajärvi puhuvat tutkimusetiikasta, johon sisältyy tutkimukseen osallistuvien informointi, aineiston keräämiseen ja analysointiin käytettävien menetelmien luotettavuus, anonymiteetti ja tutkimustulosten esittämistapa, eli keinot, mitä tutkija saa käyttää. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 128.)

Huomasimme vastauksia analysoitaessa, että joissakin kysymyksissä yksittäiset vastaajat olivat ymmärtäneet kysymyksen väärin. Avoimia kysymyksiä laatiessa tulee aina huomioida riski siitä, että vastauksissa on myös tulkinnan varaa, joten tutkimukseen osallistujaa ei voida ikään kuin syyttää väärinymmärrästä kysymyksestä. Myös tutkimuksen tekijä voi itse tulkita vastaukset väärin. Toisaalta, uskomme, että tämä oli sopiva tapa saada tietoa tutkimustamme varten, koska jokainen vastaaja pystyi vastaamaan siihen itselle sopivalla työajalla ja anonyymisti. Koimme, että vastaukset olivat informatiivisia ja helposti tulkittavissa, koska avoimien kysymysten avulla voidaan parhaimmillaan saada kattavia vastauksia sekä uusia näkökulmia ja ideoita. Kiinnitimme erityistä huomiota siihen, että omat ennakkokäsityksemme eivät vaikuttaneet vastausten analysointiin. Analysoimme vastaukset yhdessä, jolloin pienensimme riskiä omiin ennakkokäsityksiin tai väärinymmärryksiin.

Ennen kyselyiden toteuttamista tutkimusta varten täytyi hakea tutkimuslupa Nokian kaupungilta. Kiinnitimme tutkimuksessa erityistä huomiota avoimuuteen ja kerroimme vastaajille mihin vastauksia käytetään. Annoimme heille myös yhteystietomme kyselyn mukana, jos heidän olisi tarvinnut saada lisätietoja. Vastaaminen perustui vapaaehtoisuuteen ja tapahtui nimettömänä. Tutkimuksessamme emme tuo julki henkilöiden tai paikkojen nimiä ja näin pystymme varmistamaan anonymiteetin, eikä ole vaaraa siitä, että joku vastaajista tunnistettaisiin. Olimme hyvin tarkkoja aineiston keräämisessä, säilyttämisessä ja

hävittämisessä. Vaalimme myös eettisesti kestäviä tiedonhankinta- ja arviointi menetelmiä. Käsittelimme aineiston sisältöä vääristelemättä. Tavoitteena oli kysyä lomakkeessa vain tutkimuksellemme tarpeellisia asioita, mutta vastauksia analysoitaessa huomasimme, että jossain vastauksissa tuli toistoa.

Tutkimuksen tavoitteena oli, että vastaajat vastaisivat kyselylomakkeeseen mielenkiinnolla ja aidolla kiinnostuksella aihetta kohtaan. Tutkimusta tehdessä kannattaa miettiä, että onko eettisesti oikein, jos vastaajat pakotetaan vastaamaan kyselyyn. Koemme, että ketään ei voida pakottaa vastaamaan kyselyyn, koska jokaisella on oikeus kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen niin halutessaan. Tutkimustulokset voivat myös vääristyä, jos niihin on joutunut vastaamaan ilman vapaaehtoisuuden mahdollisuutta. Kyselylomakkeessa on useita avoimia kysymyksiä, koska koemme, että vastaajien on helpompi kirjoittaa niihin todelliset ajatukset. Lisäksi toivoimme, että vastauksista saa enemmän informaatiota, kun kysymykset eivät ole strukturoituja. Kysymyslomakkeen alkuun laadimme muutaman kysymyksen, joilla kartoitamme vastaajien taustaa, kuten koulutusta ja työssäolo vuosia. Tämä auttaa vastaajaa asennoitumaan tuleviin kysymyksiin ja toimii ikään kuin alkulämmittelynä ja auttaa keskittymään vastaamiseen. Huomasimme kuitenkin, että kysymällä esimerkiksi työssäolo vuosia vuoden tarkkuudella saatamme uhata vastaajan anonymiteettia. Tämän vuoksi tutkimuksemme tuloksissa emme merkinneet vastaajia vuosien tarkkuudella.

Yllätyimme kuitenkin siitä, että saimme vastauksia kovin vähän, vaikka kyselylomakkeet lähetettiin päiväkotien johtajien kautta. Olettamuksena vastausten vähyydelle oli varmasti kiire ja ajanpuute, koska kesälomat alkoivat olemaan ajankohtaisia. Lähestyimme tutkimusaiheitamme myös hyvin laajasti, joka saattoi vaikuttaa huonoon vastausprosenttiin. Vastausten vähyyden määrästä huolimatta, tutkimuksen tuloksista ilmeni, että aihetta pidetään tärkeänä ja ajankohtaisena. Onnistuimme silti kysymyslomakkeen kysymysten asettelussa, koska vastaukset olivat informatiivisia, vaikka niitä olikin vähän. Tutkimuksemme tuloksia ei voida yleistää pienen vastausprosentin vuoksi, mutta niistä saa kiitetävän käsityksen, kuinka yhteistyö ehkäisevässä vaiheessa toimii Nokian kaupungilla.

7.2 Tutkimustulosten hyödyntäminen ja jatkotutkimusaiheet

Uudistunut sosiaalihuoltolaki nousi eräänä tärkeänä asiana ja tuloksena opinnäytetyömme aineiston vastauksista. Uudistunut sosiaalihuoltolaki puhuttelee päiväkodin ja lastensuojelun henkilökuntaa paljon ja se aiheuttaa epävarmuutta henkilökunnassa, koska lakiuudistus on niin uusi, että siitä ei vielä paljon tiedetä. Aineistosta voi myös havaita, että päiväkodin henkilökunta toivoisi enemmän konsultointia lastensuojelun puolelta ja että lastensuojelusta oltaisiin enemmän yhteydessä päiväkotiin. Selvittäessämme keinoja lastensuojelun ja päiväkodin yhteistyölle ehkäisevässä vaiheessa, kartoitimme yhteistyön nykytilannetta, mahdollisia esteitä yhteistyölle sekä kehitysehdotuksia. Tutkimustuloksista kävi ilmi, että ehkäisevä vaihe ei ollut kaikille vastaajille selvillä. Toivomme, että jatkossa henkilökunnan tietämystä ehkäisevästä työstä parannettaisiin yhteistyössä lastensuojelun kanssa.

Uusi sosiaalihuoltolaki mahdollistaa varhaisen puuttumisen jo aiemmin ja tukee eri tahojen välistä tiiviimpää yhteistyötä. Lain tavoitteena on madaltaa kynnystä tuen hakemiseksi sekä turvata perheille tarvitsemansa tuki ilman lastensuojelun asiakkuutta. Lain tarkoituksena on myös, että asiakkaat ohjautuisivat nopeammin oikeiden palveluiden piiriin. Uudistunut sosiaalihuoltolaki siis mahdollistaa opinnäytetyömme kannalta varhaisen puuttumisen yhteistyötasolla.

Tutkimustuloksissa esiintyi useissa vastauksissa, että yhteistyötä lastensuojelun ja päiväkodin välillä on todella vähän tai sitä ei ole ollenkaan. Esteinä ja uhkina yhteistyön toteutumiselle havaittiin esimerkiksi se, että vaitiolovelvollisuudesta ja salassapitosäädöksistä on vääristynyttä tietoa ja uudistuneesta sosiaalihuoltolaista on liian vähän tietoa. Olisi hyvin tärkeää kouluttaa työntekijöitä uudistusten myötä.

Opinnäytetyöstämme nousi monta jatkotutkimusaihetta. Toivomme, että tutkimuksemme tulokset otetaan käyttöön Nokialla, jolloin jatkotutkimusaiheena olisi, että millaisia tuloksia hyvällä yhteistyöllä saavutettiin. Muina jatkotutkimusaiheina ehdotamme, että tulevaisuudessa voisi tutkia sitä, kuinka hyvin uusi sosiaalihuoltolaki on päiväkodin ja lastensuojelun henkilökunnalla tiedossa ja sitä, miksi vaitiolovelvollisuudesta ja salassapitosäädöksistä on vääristynyttä tietoa. Mielenkiintoista olisi myös kartoittaa, että miksi molemmat osapuolet odottavat enemmän konsultaatiota vastakkaiselta osapuolelta. Yhteydenpidon tulisi toimia siten, että kummankaan osapuolen ei tarvitsisi epäröidä ottaa

yhteyttä. Yhteistyö eri tahojen välillä on merkittävää ja sillä on lapsen ja perheen kannalta kauaskantoisia seurauksia, joten uskomme, että tutkimus jatkotutkimusaiheesta olisi tulevaisuudessa vaikuttavaa.

7.3 Opinnäytetyöprosessi ja oma oppiminen

Opinnäytetyöprosessi oli meille opettavainen osa koulutuksemme kulkua. Aluksi pohdimme paljon sitä, mikä olisi sellainen aihe, joka olisi kummankin osapuolen mielestä mielenkiintoinen. Päädyimme aiheeseen yhteisen kiinnostuksen myötä aihetta kohtaan. Aihe oli molemmille läheinen, koska olemme työskennelleet päiväkodeissa lastentarhanopettajina ja lastenhoitajina, joten olemme paljon tekemisissä lasten ja perheiden kanssa. Koimme, että perheet eivät saa tukea riittävän ajoissa ja yhteistyön puute tuntui olevan esteenä tuen oikein ajoittamiselle. Aiheen valintaa tuki myös sosiaalihuoltolain uudistus, jonka painopisteinä on ehkäisevä työ ja monialainen yhteistyö.

Olimme molemmat myös havainneet, että lastensuojeluilmoituksen tekemiseen on päiväkodeissa suuri kynnys. Rajasimme aiheemme ehkäisevään vaiheeseen, koska koimme sen jääneen aiemmissa tutkimuksissa vähäiseen osaan, vaikka siihen olisi tärkeää kiinnittää enemmän huomiota. Aihe tarkentui ehkäisevään vaiheeseen myös, koska tulevaisuudessa tulemme työskentelemään päivähoidossa tai lastensuojelussa, joten aihe koskettaa meitä käytännön tasolla vielä myöhemminkin.

Idea tehdä opinnäytetyö parityönä oli molemmille mieluisa vaihtoehto. Tunsimme toisemme entuudestaan ja osasimme asennoitua ja varautua toistemme tapoihin työskennellä yhdessä. Työnjako opinnäytetyön aikana ei tuottanut vaikeuksia, koska osasimme hyödyntää molempien osaamista ja jakaa työt sen mukaan. Opinnäytetyön työstäminen sujui alusta loppuun ilman suuria vaikeuksia, koska molemmat tiesivät, mitä tulee tehdä seuraavaksi ja sen vuoksi päällekkäisyyksiä ei syntynyt. Koimme opinnäytetyön suureksi prosessiksi ja opimme, että vaikka kiinnitimme huomiota erilaisiin asioihin sen aikana, kykenimme sujuvaan yhteistyöhön ja osasimme tehdä kompromisseja ja päätyä ratkaisuihin, jotka olivat molemmille mieluisia.

Aloitimme opinnäytetyön työstämisen jo keväällä 2014. Teoriaosuus valmistui melko nopeasti ja tuntui, että olimme saaneet työmme hyvään alkuun. Kesäloman 2015 aikana

emme työstäneet opinnäytetyötämme ja sen seuraukset näkyivät syksyllä 2015. Koimme, että oli haastavaa alkaa työstämään keskeneräistä työtä niin pitkän tauon jälkeen ja huomata, että aika alkaa käydä vähiin. Opimme siis, että aloitettu työ on hyvä saattaa loppuun ilman pidempiaikaisia katkoksia. Haastavaksi koimme perhetilanteemme ja pitkän välimatkan yhteensovittamisen opinnäytetyömme kannalta. Toinen meistä teki koulun ohella myös töitä ja opinnäytetyöprosessin loppupuolella olimme molemmat työelämässä. Hyvää oli kuitenkin se, että molemmilta löytyi sitkeyttä saattaa opinnäytetyöprosessi loppuun, joka alkuun tuntui molemmilta hieman puuttuvan. Opinnäytetyöprosessi on opettanut organisointikykyä ja avannut näkemyksiä siitä, mikä on milläkin hetkellä tärkeää ja mikä ei.

Molemmilla oli toisinaan sellainen tunne, että itse ei ole tehnyt riittävästi töitä opinnäytetyön tekemisen eteen ja toinen osapuoli tekee paljon enemmän. Suurena oppimiskokemuksena voidaan sanoakin se, että kokemus toisen osapuolen tekemän työn paljoudesta tuplaantuu silloin, jos huomaa, että itselle kyseinen tehtävä olisi ollut haasteellinen. Koimme, että työnjako sujui, kuten pitikin ja onnistuimme siinä hyvin. Käytimme hyväksemme molempien vahvuuksia, jolloin toinen osapuoli keskittyi pääosin kirjoittamiseen ja toinen tarkastamiseen, täydentämiseen ja kuvioiden laatimiseen.

LÄHTEET

Aaltola, J., & Valli, R. (toim.) 2010. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalla tutkijalla. 3. uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: WS Bookwell Oy.

Aaltonen, K. (toim.) 2011. Nuorten hyvinvointi ja monialainen yhteistyö. Tallinna: Tietosanoma oy.

Aer, J. 2012 Lastensuojelu-oikeus. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. 4. uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2001. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus.

Etera. Mitä työhyvinvointi on? Luettu 31.10.2015. http://www.etera.fi/tyonantaja/tyohyvinvointi/tyohyvinvoinnin-osat/?WT.mc_id=brandi-tyohyvinvointi&WT.srch=1&gclid=CjwKEAajwzdGxBRC3rPWZq83FzyUS-JAB9IC5iPPKwgMunOzlo_VnqNV_F7z9gMf8CSIkcaBRI1NDgpBoCILXw_wcB.

Glenny, G. & Roaf, C. 2008. Multiprofessional Communication : Making Systems Work for Children. Maidenhead : McGraw-Hill Education.

Hallituksen esitys 2014. Hallituksen esitys eduskunnalle sosiaalihoitolaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Luettu 3.11.2014. <http://217.71.145.20/TRIPviewer/show.asp?tunniste=HE+164/2014&base=erhe&palvelin=www.eduskunta.fi&f=WORD>.

Heinonen, M. & Kujansivu, R. 2014. Mikä yhteistyö? Tampereen Hervannan päiväkodin työntekijöiden kokemuksia tuen tarpeesta lastensuojelun sosiaalityön kanssa tehtävässä yhteistyössä. Sosiaalialan koulutusohjelma. Tampereen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Luettu 11.12.2014. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/75228/Heinonen_Mirva_Kujansivu_Riitta.pdf?sequence=1.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Keuruu: Otava.

Hujala, E. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Hyvinkää: Edufin.

Hämeen-Anttila, L. Hallitusneuvos. STM. 2015. Keskeiset muutokset lastensuojeluun ja lastensuojelun laatusuositus uudistuksen tukena. Luento. Sosiaalihoitolaki uudistuu. Aluekierros kevät 2015. <https://www.youtube.com/watch?v=o4T311XEnP4&feature=youtu.be>.

Ikonen, L. 2013. Salassa pidettävä- suojeleeko laki lasta vai lastensuojelijaa? Siuro: Radiumkirjat.

- Jokela, M. & Järvinen, T. 2015. Vantaan lastensuojelun työntekijöiden näkemyksiä yhteistyöstä ja sen kehittamisestä päiväkotien kanssa. Sosiaalialan koulutusohjelma. Laurea ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Luettu 10.10.2015. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/88886/Jokela-Jarvinen.pdf?sequence=1>.
- Juholin, E. 2008. Viestinnän vallankumous. Löydä uusi työyhteisöviestintä. Juva: WS Bookwell Oy.
- Juholin, E. 2009. Communicare. Viestintä strategiasta käytäntöön. 5. uudistettu painos. Porvoo: WS Bookwell Oy.
- Järviluoto, S. & Mäkinen, M. 2009. Päivähoidon ja lastensuojelun yhteistyö- toimivia käytäntöjä ja kipupisteitä. Kallio-Alppiharju-Pasila päivähoidoalueella. Sosiaalialan koulutusohjelma. Helsingin metropolia. Opinnäytetyö. Luettu 10.10.2015. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/3691/paivahoi.pdf?sequence=1>.
- Johnson, G., Whittington, R., Scholes, K. & Johnson, G. 2011. Exploring strategy. Text and cases. 9th edition. Harlow : Financial Times Prentice Hall.
- Kasvio, A. 1999. Kehittäminen arjen voimavaraksi. Tampereen yliopiston julkaisujen myynti: Tampere.
- Kettunen T., Ihalainen, J. & Heikkinen, H. 2003. Monimuotoinen sosiaaliturva. Helsinki: WS Bookwell Oy.
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeudesta 22.9.2000/812. Finlex. Luettu 1.10.2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812>.
- Lastensuojelulaki 3 a §. Finlex. Ehkäisevä lastensuojelu (12.2.2010/88). Luettu 3.11.2014. http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L1P3a_.
- Lastensuojelulaki 417/2007. Finlex. Luettu 3.11.2014. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20070417>.
- Lastensuojelun keskusliitto. Lehdistötiedotteet. 2012. Päivähoidon ja lastensuojelun yhteistyötä kehitettävä. Helsinki. Luettu 3.11.2014. http://www.lskl.fi/tiedottaa/tiedotusvalineille/tiedotteet/tiedotteet_2012/lastensuojelun_ja_paivahoidon_yhteistyota_keitettava.2267.news.
- Lohi, S. & Niiranen, V. 2005. Yksin tätä työtä ei voi tehdä. Sosiaalityöntekijöiden osaamisen tuki ja osaamisen jakaminen lastensuojelutyössä. Kuopion yliopisto. Osaatko-kartuke-hankkeen julkaisuja 6. Helsinki: Painotalo Miktör.
- Mahkonen, S. 2003. Lastensuojeluilmoitus. 2. Painos. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino.
- Mintzberg, H., Ahlstrand, B. & Lampel, Joseph. 1998. Strategy safari. London: Prentice Hall
- Niiranen, V., Seppänen- Järvelä, R., Sinkkonen, M. & Vartiainen, P. 2010. Johtaminen sosiaalialalla. Helsinki: Gaudeamus.

- Nokian kaupunki. 2015. Varhaiskasvatus. Nokia. Luettu 12.4.2015. http://www.nokian-kaupunki.fi/palvelut/kasvatus_ ja_ opetus/ varhaiskasvatus/.
- Patton, M Q. 2002. *Qualitative Research & Evaluation Methods*. 3rd ed. Thousand Oaks (CA) : Sage.
- Puonti, A., Saarnio, T., Hujala, A. (toim.) 2004. *Lastensuojelu tänään*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Rissa, K. 2009. *Työyhteisöviestinnällä hyvinvointia*. Työturvallisuuskeskus TTK. Luettu 31.10.2015. http://www.ttk.fi/files/916/Tyoyhteisoviestinnalla_hyvinvointia_2009.pdf.
- Santalainen, T. 2009. *Strateginen ajattelu & toiminta*. E-kirja. Helsinki: TALENTUM.
- Sosiaalihuoltolain soveltamisopas. 2015. Luettu 5.11.2015. <http://stm.fi/documents/1271139/1352015/Sosiaalihuoltolain+soveltamisopas.pdf/cb12a5c4-9bfa-4983-adf6-94ca18815f1b>.
- Stubb, A. & Huovinen, S. 2014. *Finlex. Hallituksen esitys eduskunnalle sosiaalihuoltolaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi*. Helsinki. Luettu 13.12.2014. <https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2014/20140164>.
- Söderholm, A., Halila, R., Kivitie-Kallio, S., Mertsola, J., & Niemi, S. (toim.) 2004. *Lapsen kaltoinkohtelu*. 1. Painos. Keuruu: Otavan kirjapaino oy.
- Talentia. *Terve työyhteisö*. Luettu 31.10.2015. http://www.talentia.fi/tyoelamassa/tyosuojelu_ ja_ -hyvinvointi/terve_tyoyhteiso.
- Taskinen, S. 2012. *Lastensuojelulain soveltaminen*. 1.-2. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Terveystieteiden tutkimuskeskus. *Terveystieteiden tutkimuskeskus. Lapset, nuoret ja perheet, kasvun kumppanit*. Luettu 5.11.2015. https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/ehkai-seva_lastensuojelu.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Tähtinen, J., Laakkonen, E. & Broberg, M. 2011. *Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulokinnan perusteita*. Turku: Painosalama Oy.
- Valli, R. 2015. *Johdatus tilastolliseen tutkimukseen*. 2. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Stakes. *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet*. Stakes- oppaita 46. 2. painos. 2005. Saarijärvi: Gummerus kirjapaino oy.
- Viitala, K. 2006. *Lasten yhteinen varhaiskasvatus*. Tampere. Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.
- Vuorinen, T. 2013. *Strategiakirja*. 20 työkalua. E-kirja. Helsinki: TALENTUM.

LIITTEET

Liite 1. Tutkimuslupa

NOKIAN KAUPUNKI		VIRANHALTIJAN PÄÄTÖS	
Kasvatus- ja opetuskeskus		Päivämäärä	Pykälä
suunnittelija		6.3.2015	2
TUTKIMUSLUPA			
Asia	Marjukka Laurila ja Piritta Charalambous anovat tutkimuslupaa opinnäytetyönsä tekemiseksi.		
	<p>Tutkimuksessa selvitetään varhaiskasvatuksen ja ehkäisevän lastensuojelun työntekijöiden yhteistyötä ja työntekijöiden kehittämis-toiveita yhteistyölle.</p> <p>Tutkimuksen aineisto kerätään kevään 2015 aikana kyselyin ja tarvittaessa haastatteluin Nokian kaupungin varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun työntekijöiltä.</p> <p>Tutkimuksen ohjaajana toimii Anssi-Pekka Udd Tampereen ammattikorkeakoulusta.</p>		
Päätös	<p>Myönnän Marjukka Laurilalle ja Piritta Charalambousille luvan Päiväkodin ja ehkäisevän lastensuojelun yhteistyön kehittämisen-opinnäytetyön tekemiseen päiväkotien osalta.</p> <p>Opinnäytetyöstä tulee luovuttaa yksi kappale Nokian varhaiskasvatuksen käyttöön.</p>		
Allekirjoitus ja virka-asema	 Anette Lehtonen suunnittelija		
Oikaisuvaatimusohjeet	<p>Tähän päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen oikaisuvaatimusviranomaiselle neljäentoista (14) päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaamisesta.</p> <p>Oikaisuvaatimusviranomaisin: Kasvatus- ja opetuslautakunta.</p> <p>Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteluineen ja se on tokiján allekirjoitettava. Oikaisuvaatimukseen on liitettävä päätös, josta oikaisuvaatimus tehdään.</p>		
Tiedoksianto	<p>Tämä päätös on annettu asianomaiselle tiedoksi: 8.3.2015</p> <p>☐ henkilökohtaisesti ☒ postitse </p> <p>Tiedoksianton alikirjoitus</p>		
Jakelu	Piritta Charalambous Minna Sillanpää Kasvatus- ja opetuslautakunta päätöspöytäkirja		

Liite 2. Saatekirje

Olemme Tampereen ammattikorkeakoulun sosiaalialan sosionomiopiskelijoita. Teemme opinnäytetyötämme Nokian kaupungin päiväkotien henkilökunnan ja ehkäisevän lastensuojelun kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Opinnäytetyössämme haluamme tutkia ja tuoda näkyväksi lastensuojelun ja päiväkodin yhteistyön tärkeyttä ehkäisevässä vaiheessa. Tavoitteenamme on parantaa päiväkodin ja lastensuojelun yhteistyötä mallintamalla uusia käytänteitä, jotka madaltaisivat kynnyistä ilmoitusten tekemiseen, päiväkodin ja lastensuojelun väliseen konsultaatioon sekä saumattomaan yhteistyöhön lapsen ja hänen perheensä koskevissa asioissa. Opinnäytetyön suunniteltu esitysaika on keväällä 2015.

Oheiseen kyselyyn vastaaminen tarjoaa Teille mahdollisuuden vaikuttaa, ja auttaa kehittämään tiiviimpää yhteistyötä ehkäisevässä vaiheessa päiväkodin ja lastensuojelun välillä Nokian kaupungissa. Lisäksi saamme opinnäytetyötämme varten arvokasta tietoa, jonka avulla voimme luoda yhteistyöhön toimintamallin, jota voidaan mahdollisesti hyödyntää myös muissa kaupungeissa. Toivomme mahdollisimman monen vastaavan kyselyyn, jotta tutkimusaineistomme olisi kattava.

Vastaaminen tapahtuu nimettömästi sähköisellä lomakkeella ja käsittelemme kaikki vastaukset luottamuksellisesti. Halutessanne lisätietoa tutkimuksesta niin vastaamme mielellämme kysymyksiinne. Kyselyyn pääsette oheisesta linkistä ja vastausaikaa teillä on 22.05.2015 asti.

Kiitos vastauksistanne!

Piritta Charalambous ja Marjukka Laurila

piritta.charalambous@soc.tamk.fi

marjukka.laurila@soc.tamk.fi

Liite 3. Kyselylomake

1(2)

Päiväkodin ja lastensuojelun yhteistyön kehittäminen ehkäisevässä vaiheessa

Opinnäytetyössämme haluamme tutkia ja tuoda näkyväksi lastensuojelun ja päiväkodin yhteistyön tärkeyttä ehkäisevässä vaiheessa. Ehkäisevällä vaiheella opinnäytetyössä tarkoitamme vaihetta ennen kuin lastensuojeluilmoitus tehdään. Huomioi ehkäisevässä vaiheessa myös muut palveluiden tuottajat, joiden kanssa mahdollisesti teette yhteistyötä lapsen ja perheen hyvinvoinnin edistämiseksi.

Opinnäytetyömme tavoitteena on parantaa päiväkodin ja lastensuojelun yhteistyötä mallintamalla uusia käytänteitä, jotka madaltaisivat kynnystä ilmoitusten tekemiseen, päiväkodin ja lastensuojelun väliseen konsultaatioon sekä saumattomaan yhteistyöhön lapsen ja hänen perhettään koskeissa asioissa.

Oheisella kyselyllä haluamme selvittää, miten yhteistyötä tulisi kehittää, ja mitä hyötyjä toimiva yhteistyö toisi päiväkodin arkeen ja kasvatuskumppanuuteen sekä miten sosiaalihuoltolaki uudistus vaikuttaa päiväkodissa tehtävään työhön.

Kyselyyn vastaaminen kestää noin 5-10 min. Halutessanne voitte tallentaa lomakkeen keskeneräisenä ja jatkaa sen täyttämistä myöhemmin.

Taustatiedot

Mikä on koulutustustanne?

Montako vuotta olette työskennelleet päiväkodissa?

Yhteistyön nykytilanne

Mikä on päiväkodin tehtävä ehkäisevän lastensuojelupalveluiden tuottajana?

Millaista yhteistyötä päiväkodin ja lastensuojelun välillä on ehkäisevässä vaiheessa? ?

Kuinka toimivaa yhteistyö on?

- Toimii erittäin hyvin
 Toimii hyvin
 Toimii hieman
 Ei toimi

Miten päiväkodin ja lastensuojelun yhteistyö toteutuu ja näkyy arjessa?

Millaisia esteitä mahdollisen yhteistyön toteutumiselle on?

Ideoita yhteistyölle

Millaista tietoa ja yhteistyötä toivoisitte lastensuojelulta?

Millaista yhteistyö päiväkodin ja lastensuojelun välillä voisi olla ehkäisevässä vaiheessa?

Miten yhteistyö voisi tukea teidän työtänne arjessa?

Miten yhteistyötä voisi toteuttaa käytännössä?

Miten hyvä yhteistyö vaikuttaisi perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön?

Toivoisitteko lisää yhteistyötä päiväkodin ja lastensuojelun välille ehkäisevässä vaiheessa?

- Erittäin paljon
 Paljon
 Vähän
 En ollenkaan

Miten yhteistyötä voisi edistää?

Mitä muuta haluaisitte sanoa päiväkodin ja lastensuojelun yhteistyöstä ehkäisevässä vaiheessa?

Uudistukset

Oletteko saaneet tietoa uudesta sosiaalihuoltolaista?

- Erittäin paljon
 Paljon
 Jonkin verran
 Vähän
 En ollenkaan

Mitä tiedätte uudesta sosiaalihuoltolaista?

Miten uskotte lakiuudistuksen näkyvän työnne arjessa? ?

Osittainen tallennus

Tahdon tallentaa täyttämäni tiedot ja jatkaa myöhemmin linkistä, joka lähetetään antamaani osoitteeseen.

Sähköpostiosoite

Tietojen lähetyks

Tallenna

Kiitos vastauksistanne!

Piritta Charalambous ja Marjukka Laurila

piritta.charalambous@soc.tamk.fi

marjukka.laurila@soc.tamk.fi